

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**НЕСВІДОМЕ І КАР'ЄРНІ ВИБОРИ:
ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ
СПАДКОВИХ ПОТЯГІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 231М групи

Спеціальності 053 Психологія

Юлія НОВОСАДОВА

Керівник: кандидатка психологічних наук,
доцентка Олена ШЕЛЕСТОВА

Рецензент: кандидатка психологічних наук,
доцентка Людмила ГРИДКОВЕЦЬ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РОЛІ НЕСВІДОМОГО У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ.....	7
1.1. Психоаналітичні уявлення про несвідоме та його вплив на життєві вибори.....	7
1.2. Спадкові потяги та їх прояви у професійній орієнтації особистості...	10
1.3. Несвідомі мотиви як чинник формування кар'єрних стратегій.....	16
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ НЕСВІДОМИХ СПАДКОВИХ ПОТЯГІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	27
2.1. Характеристика вибірки та методологія дослідження.....	27
2.2. Методи виявлення несвідомих мотивів у професійних виборах.....	33
2.3. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження.....	36
Висновки до розділу 2.....	67
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	78
Додаток А.....	78
Додаток Б.....	72
Додаток В.....	87
Додаток Г.....	92
Додаток Ґ.....	97
Додаток Д.....	104

ВСТУП

Актуальність та сучасність роботи. Професійне самовизначення є важливим багатовимірним феноменом, що поєднує свідомі й глибинні психічні процеси, від яких залежить реалізація потенціалу особистості та її адаптація у суспільстві. В умовах трансформацій сучасного ринку праці, глобалізації, швидкого розвитку технологій і зміни суспільних запитів проблема професійного вибору набуває особливої актуальності. Традиційно вибір професії розглядається як свідомий, раціонально обґрунтований процес, що спирається на аналіз власних інтересів, здібностей і зовнішніх умов. Водночас сучасна психологічна наука дедалі більше акцентує увагу на тому, що професійне самовизначення має складну, багаторівневу природу і не зводиться лише до свідомих рішень. Поряд із раціональними механізмами у ньому діють глибинні психодинамічні детермінанти, які проявляються у формі несвідомих потягів, установок та внутрішніх тенденцій, що впливають на вибір професійної сфери. Несвідомі компоненти психіки формують приховані мотиваційні структури особистості, які визначають її професійні інтереси, схильності та напрям самореалізації. Дослідження таких чинників відкриває можливість виявити психогенетичні та інтраособистісні механізми професійного вибору, що часто залишаються поза межами традиційного аналізу.

Отже, актуальність теми зумовлена необхідністю поглибленого вивчення ролі несвідомих процесів, зокрема спадкових потягів, у формуванні кар'єрних орієнтацій і професійній реалізації особистості. Теоретичне осмислення та емпіричне дослідження цих механізмів сприятиме розширенню уявлень про психологічні закономірності професійного самовизначення та удосконаленню методів психологічного консультування в контексті глибинно-психологічного підходу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконувалась у межах науково-дослідної теми кафедри психології «Становлення та розвиток особистості в умовах соціальних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0125U001891) Херсонського державного університету.

Мета роботи – вивчення ролі несвідомих психічних процесів, зокрема спадкових потягів, у формуванні професійного вибору та особливостей кар'єрної реалізації особистості.

Завдання:

1. Проаналізувати основні психоаналітичні та сучасні наукові підходи до вивчення ролі несвідомого у процесі життєвого і професійного самовизначення.
2. Дослідити прояви спадкових потягів у професійній орієнтації та визначити їхній вплив на формування індивідуальних кар'єрних стратегій.
3. Застосувати психодіагностичні методики для виявлення несвідомих мотивів, оцінки особистісних характеристик і визначення їх взаємозв'язку з процесом професійного самовизначення.
4. Провести емпіричний аналіз отриманих даних для виявлення закономірностей впливу несвідомих спадкових потягів на професійну реалізацію особистості.

Об'єкт дослідження – психологічні процеси професійного самовизначення особистості, зокрема вплив несвідомих чинників на вибір професії та побудову кар'єрної траєкторії.

Предмет дослідження – взаємодія несвідомих психічних процесів, зокрема спадкових потягів, з індивідуально-психологічними особливостями особистості, що зумовлюють її професійний вибір і характер кар'єрної реалізації.

Методи дослідження:

1. Методика оцінки темпераменту Д. Кейрсі – для визначення індивідуального типу особистості та його зв'язку з професійними схильностями;
2. Кольоровий тест особистості М. Люшера – для аналізу емоційного стану, глибинних потреб і рівня внутрішньої напруги;
3. Метод портретних виборів Л. Сонді – для діагностики несвідомих спадкових потягів, форм їх розрядки та латентної структури особистості;
4. Тест акцентуацій характеру 2–90 – для виявлення домінантних акцентуацій, які впливають на професійну поведінку;
5. Методика «Карта інтересів» Є. Голомштока – для визначення провідних сфер інтересів і схильностей респондентів.

Комбінація зазначених методик забезпечує комплексне охоплення як свідомих, так і несвідомих аспектів професійного вибору, дозволяє дослідити глибинну мотиваційну структуру, емоційно-вольову регуляцію та темпераментні особливості, що впливають на професійну реалізацію.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в інтеграції концепції спадкових потягів Ліпота Сонді в контексті сучасної психології професійної орієнтації. Запропонований підхід розглядає професійний вибір не лише як результат свідомих рішень і соціокультурних факторів, а як складний процес, у якому суттєву роль відіграють несвідомі механізми, що можуть бути спадково зумовленими. Уперше представлено порівняльний аналіз латентних потягів і форм їх розрядки у контексті професійної реалізації, що дозволяє глибше розкрити внутрішні суперечності вибору.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів дослідження у сфері профорієнтації, кар'єрного консультування та психотерапії. Зокрема, запропонована психодіагностична система дозволяє глибше вивчати внутрішні мотиви вибору професії, виявляти потенційні конфлікти між свідомими намірами і несвідомими потягами.

Апробація матеріалів дослідження. Результати емпіричного дослідження обговорювалися на засіданні кафедри психології (протокол від 05.12.2025 №8), результати висвітлено у науковій збірці «Магістерські студії» Херсонського державного університету (тези «Несвідоме і кар'єрні вибори: глибинно-психологічне дослідження ролі спадкових потягів у професійній реалізації», листопад 2025 р.).

Структура та обсяг роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та емпіричного), висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (40 найменувань) та додатків (6). Загальний обсяг основного тексту – 104 сторінки, що відповідає встановленим вимогам до магістерських робіт.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РОЛІ НЕСВІДОМОГО У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ

1.1. Психоаналітичні уявлення про несвідоме та його вплив на життєві вибори

Поняття несвідомого є фундаментальним для розуміння глибинних механізмів психічного життя. Зигмунд Фройд [28] розглядав психіку як багаторівневу динамічну систему, у якій несвідоме становить первинний рівень психічної організації, що акумулює енергію потягів, афектів і витіснених бажань, котрі впливають на всі форми свідомої діяльності. Структурна модель психіки, представлена в його концепції трьох інстанцій «Воно» (Id), «Я» (Ego) та «Над-Я» (Superego), демонструє, що поведінка людини є результатом взаємодії раціональних і несвідомих процесів. «Воно» діє за принципом задоволення, виражаючи первинні імпульси; «Я» прагне рівноваги між бажаннями, реальністю й соціальними вимогами; «Над-Я» репрезентує внутрішній моральний контроль і нормативні обмеження. Свідомість не усуває впливу несвідомого, а лише трансформує його імпульси у прийнятні для особистості форми. Тому навіть усвідомлені рішення, зокрема у сфері життєвого та професійного вибору, часто мають глибинні несвідомі детермінанти, що визначають індивідуальний напрям самореалізації [28].

У подальших працях Фройд [27] підкреслював, що несвідоме не є пасивним сховищем витісненого досвіду, а становить активну силу, яка організовує поведінку через символічні форми – сновидіння, фантазії, повторювані життєві сценарії. Навіть раціональні рішення є компромісом між імпульсами потягів, моральними нормами та соціальними обмеженнями. Професійний вибір у такому ракурсі можна тлумачити як форму сублімації – соціально прийнятного вираження глибинних потягів [27].

Сучасний розвиток психоаналітичної теорії отримав нове тлумачення в працях Отто Кернберга [31; 32], який поєднав класичну теорію потягів із сучасними уявленнями про структуру особистості. У його концепції описано рівні організації особистості – психотичний, межовий та невротичний, де визначальним чинником є ступінь інтеграції внутрішніх об'єктів і здатність «Я» до регуляції афектів [31]. Несвідоме тут постає як структурне середовище взаємодії афектів, об'єктних репрезентацій і захисних механізмів, що визначають стабільність і цілісність особистості. Здатність інтегрувати позитивні й негативні аспекти образу себе та інших є показником зрілості психіки й умовою гармонійної соціальної та професійної адаптації. В подальшому Кернберг розглядає особистість як інтегровану систему афектів, мотивацій, цінностей і внутрішніх об'єктів, яка забезпечує сталість і узгодженість поведінки, тобто свідомі наміри узгоджуються з глибинними тенденціями, надаючи виборам внутрішньої послідовності [32].

Ненсі Маквільямс [19] систематизувала психодинамічні уявлення про особистість і розробила підхід до її діагностики, що враховує як свідомі, так і несвідомі чинники. Вона трактує несвідоме як комплекс взаємодіючих афектів, конфліктів і захисних механізмів, які формують індивідуальний стиль поведінки, систему міжособистісних стосунків і спосіб реалізації потреб. Психодинамічна оцінка в цьому підході спрямована на виявлення структурних параметрів – рівня інтегрованості «Я», провідних захистів і характеру емоційної регуляції, що дає підстави пояснювати вплив несвідомих процесів на життєві орієнтації та професійні рішення [19].

В аналітичній психології Карла Густава Юнга [26; 29] несвідоме розглядають у двох вимірах – особистому та колективному. Особисте несвідоме містить витіснені переживання, спогади та комплекси, тоді як колективне охоплює універсальні структури досвіду – архетипи, що становлять своєрідні моделі поведінки й емоційних реакцій, спільні для

всього людства. Архетипи виявляються у міфах, релігійних символах, снах, художній творчості та життєвих сценаріях, задаючи людині напрям внутрішнього розвитку та самореалізації. Юнг вважав, що особистісне дозрівання відбувається через процес індивідуації – поступового узгодження свідомих установок із несвідомими тенденціями. Цей процес є основою психологічної цілісності та гармонії особистості. Людина, яка ігнорує несвідомі аспекти власної психіки, ризикує втратити автентичність і відчуття смислу, тоді як інтеграція архетипічних елементів дозволяє реалізувати своє «покликання» у символічній або професійній формі.

Як показано у подальших працях Юнга [29], архетипи не лише структурують колективне несвідоме, але й проявляються у конкретних формах життєвого вибору. Вони визначають схеми емоційного реагування, типові сценарії поведінки та символічні ролі, через які особистість реалізує внутрішні потенціали. Таким чином, професійне самовизначення може розглядатися як одна з форм архетипічної реалізації – коли індивід несвідомо тяжіє до тих сфер діяльності, які найточніше відображають структуру його провідного архетипу (наприклад, архетип Вчителя, Цілителя, Захисника чи Творця). Це пояснює, чому вибір професії не завжди є результатом раціонального аналізу, а часто – проявом глибинної, символічної динаміки психіки [26; 29].

Крістоф Люмер [33] розглядає несвідомі мотиви як структурну частину людської агентивності, тобто здатності діяти усвідомлено, але на основі глибинних імпульсів. На його думку, несвідомі процеси не усувають свободу волі, а визначають енергетичний і смисловий контекст, у якому свідомість здійснює вибір. Люмер вказує, що навіть коли людина не усвідомлює справжніх мотивів своєї поведінки, вона все ж не позбавлена відповідальності за дії, бо несвідоме є не зовнішньою силою, а внутрішньою динамікою цілісного «Я». Такий підхід поглиблює

розуміння людської мотивації: несвідоме виступає не як хаотичний імпульс, а як організуюча система, що задає напрям життєвій енергії, в тому числі й у сфері професійного самовизначення [33].

Розуміння несвідомого як багаторівневого феномена підтримується і в сучасних соціально-психологічних підходах. Так, у працях Н. Волянюка, Г. Ложкіна та О. Винославської [10] підкреслюється, що несвідомі механізми відіграють важливу роль у процесах соціалізації, адаптації та рольової поведінки. Автори зазначають, що соціальні норми, цінності й очікування інтеріоризуються не лише через свідоме навчання, а й шляхом неусвідомленої ідентифікації та емоційного засвоєння моделей поведінки. Через це професійна ідентичність формується не лише під впливом раціональних виборів, а й завдяки прихованим механізмам наслідування, групової приналежності й колективних очікувань. Несвідоме у соціальному вимірі стає тим середовищем, у якому закріплюються внутрішні установки щодо «належної» поведінки, професійних цілей та уявлень про успіх. Таким чином, інтеграція індивідуального й соціального несвідомого забезпечує цілісність професійного становлення особистості, поєднуючи її внутрішні потяги з культурними і соціальними смислами [10].

1.2. Спадкові потяги та їх прояви у професійній орієнтації особистості

Концепція спадкових потягів, розроблена Леопольдом Сонді, є одним із найглибших внесків у розуміння несвідомих чинників людського вибору. Учений виходив із положення, що психічне життя індивіда не обмежується його власним досвідом, а містить успадковані форми потягів, які передаються між поколіннями у структурі родового несвідомого. Цей рівень психіки акумулює потенційні тенденції поведінки, афективні установки та схильності, що визначають, у яких напрямках людина шукає самореалізації [40].

Згідно з його підходом, кожна особистість несвідомо тяжіє до «дольового вибору» – прийняття життєвих рішень, які відповідають її спадковим потяговим програмам. Це тяжіння виявляється не лише у виборі партнерів чи кола спілкування, а й у професійних орієнтаціях, що є проявом генотропізму, тобто внутрішнього потягу до типів діяльності, схожих із родинними моделями переживання, поведінки й адаптації [40]. Таким чином, навіть раціонально обґрунтований вибір професії може бути зумовлений родовими психодинамічними матрицями, які непомітно спрямовують людину до певного типу середовища, ролей або видів активності [37].

Однією з центральних ідей Сонді є уявлення про «родинне несвідоме» як проміжний шар між індивідуальним і колективним несвідомим. Якщо колективне несвідоме уявляє собою спільну для всього людства символічну сферу, то родинне є генетично конкретизованим: воно фіксує потягові схеми, притаманні певній лінії спадковості, і через це безпосередньо впливає на формування професійних інтересів, мотивації та сценаріїв життєвого самовизначення [40]. Людина несвідомо відтворює ті шляхи, які вже «випробувані» у її родинній історії, часто не усвідомлюючи цього зв'язку.

Сонді описував несвідоме як динамічну енергетичну систему, у якій потяги взаємодіють, вступають у конфлікти та шукають виходу в соціально прийнятних формах. Вибір професії, за його поглядом, є одним із таких механізмів розрядки, що дозволяє інтегрувати внутрішні напруження й знайти прийнятний шлях для вираження глибинних тенденцій. Саме тому люди часто інтуїтивно обирають діяльність, яка дає можливість реалізувати ті афективні сценарії, що є для них структурно рідними [39]. Наприклад, схильність до допомоги іншим може бути формою реалізації спадкового потягу до опіки, а прагнення до дослідницької роботи – виявом глибинної потреби контролювати невідоме, успадкованої від попередніх поколінь [39; 40].

Особливу увагу Сонді приділяв взаємодії між потягами та «Я». Він вважав, що «Я» не є лише контролюючим чи стримувальним центром, а виступає організатором розрядки спадкових імпульсів у соціально прийнятних формах. Завдяки цьому професійна діяльність розглядається як механізм сублімації, тобто перетворення енергії потягів у культурно значущі дії [38]. Такий процес не лише сприяє самореалізації, а й виконує компенсаторну функцію – забезпечує баланс між вимогами суспільства та потребами глибинного «Я» [37 – 39].

У своїх пізніших роботах Сонді наголошував, що доля людини не є фатально зумовленою, а формується у процесі постійної взаємодії між спадковими потягами та свідомими рішеннями. Індивід здатний трансформувати родові схеми через усвідомлення власних несвідомих детермінант і їхню інтеграцію у свідому систему цінностей. Саме цей процес він розглядав як «емансипацію від долі» – можливість вийти за межі спадкових обмежень, не заперечуючи їхнього існування [38; 40].

З погляду сучасної психології, теорія Сонді дає підстави розглядати професійне самовизначення як багатовимірний процес, у якому поєднуються біологічна спадковість, родові сценарії та особистісна рефлексія. Вона відкриває можливості для глибинного аналізу несвідомих мотивів у сфері професійного вибору й підкреслює, що справжня свобода вибору передбачає не заперечення несвідомого, а його усвідомлення й інтеграцію [37 – 40].

Подальший розвиток ідей глибинної психології у вітчизняній науковій традиції пов'язаний із працями Михайла Вигдорчика, який створив системний підхід до аналізу несвідомих потягових структур особистості. Учений інтегрував класичні психоаналітичні принципи з практичною психодіагностикою, розглядаючи поведінку людини, зокрема й професійну, як динамічний результат взаємодії свідомих та несвідомих сил [3 – 9].

Вигдорчик наголошував, що успішна професійна адаптація можлива лише за умови гармонії між усвідомленими цінностями й глибинними імпульсами. Якщо ж ці рівні суперечать один одному, виникає внутрішній конфлікт, що може проявлятися у втраті мотивації, психоемоційному виснаженні чи труднощах самореалізації [6; 7]. У цьому сенсі несвідомі потяги виконують не лише деструктивну, а й регулятивну функцію, спрямовуючи людину до сфер діяльності, де можлива сублімація внутрішньої енергії у конструктивну творчість.

Значну увагу вчений приділяв методологічному вдосконаленню психодинамічної діагностики – створенню інструментів, здатних виявляти латентні тенденції особистості, що визначають її професійні орієнтації. Такий підхід дозволяє не лише діагностувати поточний стан, а й прогнозувати ризики дезадаптації, пов'язані з прихованими конфліктами потягів [5; 8].

Особливість концепції Вигдорчика полягає в тому, що він розглядав людину як енергетичну систему, у якій несвідомі імпульси шукають шляхи реалізації через соціально прийнятні форми. Саме тому професійний вибір є, на його думку, способом саморегуляції, що дозволяє досягти внутрішньої рівноваги між вимогами середовища й власною потяговою структурою [6; 9].

Таким чином, підхід М. Вигдорчика поглиблює уявлення про професійне самовизначення як процес, у якому усвідомлені мотиви взаємодіють з глибинними спадковими тенденціями. Це робить його внесок важливою ланкою між класичною концепцією потягів Сонді та сучасними напрямками прикладної психодіагностики [3 – 9].

Розуміння професійного вибору як процесу інтеграції раціональних цілей і несвідомих імпульсів розвиває також А. Карпенко [16], який розглядає професійну ідентичність як результат гармонізації свідомого й підсвідомого рівнів психіки. На його думку, становлення професійного «Я» охоплює не лише засвоєння соціальних ролей, а й внутрішню роботу

з неусвідомленими конфліктами, що можуть відображати родові сценарії та емоційні установки.

Важливою складовою формування професійних орієнтацій є вплив соціокультурних чинників, що моделюють прояв несвідомих схильностей. Як показують спостереження О. Гринчук і Т. Ханецької [11], гендерні стереотипи та суспільні очікування значною мірою визначають вибір професійних стратегій серед молоді. Дослідниці відзначають, що соціальні уявлення про «чоловічі» й «жіночі» професії часто відображають неусвідомлені культурні архетипи, які передаються через систему виховання та рольових ідентифікацій.

Значущим емпіричним підтвердженням універсальності несвідомих механізмів у професійній діяльності виступають прикладні дослідження О. Шелестової [24; 25], у яких проаналізовано психофізіологічні аспекти адаптації військовослужбовців. У своїх роботах авторка доводить, що успішність виконання професійних функцій залежить не лише від когнітивних навичок чи рівня підготовки, а й від несвідомої емоційної динаміки, яка визначає здатність до стресостійкості, саморегуляції та міжособистісної взаємодії. Використовуючи психодіагностичні й психофізіологічні методи, Шелестова показує, що латентні емоційні реакції, витіснені конфлікти та неусвідомлені установки безпосередньо впливають на процес професійної адаптації, особливо в умовах підвищеного ризику. Її підхід демонструє, як психодинамічна концепція несвідомого може застосовуватися для оцінки не лише індивідуально-психологічних особливостей, а й функціональної готовності до професійної діяльності, що робить результати її досліджень важливими у прикладній психології праці.

Проблематику внутрішніх детермінант життєвого шляху розвиває також О. Гріньова [12], яка розглядає процес проектування життєвого шляху як інтеграцію свідомих і неусвідомлених мотиваційних

компонентів. На її думку, здатність людини усвідомлювати свої глибинні прагнення є ключовою умовою цілісності професійного самовизначення.

У дослідженні О. Васильченко та Т. Жданової [2] представлено психодинамічний підхід до оцінки психоемоційного стану, що базується на виявленні глибинних факторів напруження. Авторами показано, що розуміння внутрішніх психічних процесів допомагає виявляти неузгодженість між емоційним станом і професійними завданнями, що має значення для психологічного консультування й профілактики професійного вигорання.

У філософсько-психологічних працях О. Мальцева [20 – 22] висвітлюється феномен родової пам'яті як можливого механізму передачі емоційних і поведінкових моделей між поколіннями. Дослідник розглядає пам'ять не лише як когнітивний процес, а як складну систему несвідомих відтворень, у якій зберігається спадковий досвід роду. Ця концепція узгоджується з психоаналітичними уявленнями про архетипічні детермінанти вибору та дозволяє інтерпретувати професійну орієнтацію як частину міжпоколінного сценарію розвитку особистості.

Духовно-ціннісний вимір теми долі та покликання розкривають О. Хвостиченко та Л. Трусей [23], які розглядають життєвий шлях людини як єдність раціонального вибору й внутрішнього духовного імпульсу. Автори підкреслюють, що професійна реалізація може бути не лише результатом соціальної адаптації, а й формою вираження глибинного смислу життя, який має як психологічне, так і екзистенційне підґрунтя.

Важливим сучасним прикладом застосування психодинамічного підходу у практиці професійного консультування та оцінювання є дослідження Т. Жданової [15], присвячене використанню методів глибинної психодіагностики для аналізу психоемоційного стану особистості. У своїй роботі дослідниця інтегрує класичні психоаналітичні положення з сучасними підходами до психодинамічної оцінки, що дозволяє виявляти латентні чинники емоційної напруги, захисні

механізми та несвідомі мотиваційні тенденції. Вона підкреслює, що ці компоненти суттєво впливають на рівень професійної адаптації, стабільність кар'єрних рішень і гармонійність самореалізації особистості.

1.3. Несвідомі мотиви як чинник формування кар'єрних стратегій

Несвідомі мотиви становлять ключовий компонент психологічної структури особистості, що впливає на процеси вибору, планування та реалізації кар'єрного шляху. Вони визначають не лише напрям професійного самовизначення, але й спосіб досягнення цілей, рівень самореалізації та характер адаптації до професійного середовища. На відміну від свідомих прагнень, несвідомі мотиви діють поза безпосереднім контролем «Я», проте організовують поведінку, надаючи їй смислової та енергетичної спрямованості. Саме в цьому прихований феномен професійної долі – коли вибір здається раціональним, але його витoki сягають глибинних психічних структур, сформованих через досвід, ідентифікації, сімейні сценарії та спадкові потяги.

У межах дослідження проблеми ціннісно-мотиваційних детермінант кар'єрного вибору варто згадати роботу Л. Єрмоніної [14], яка розглядає уявлення про успіх як ключовий чинник становлення кар'єрних орієнтацій майбутніх психологів. Авторка підкреслює, що уявлення про успіх формуються на основі взаємодії когнітивних уявлень, емоційних оцінок і поведінкових стратегій, які відображають внутрішню систему цінностей індивіда. Успіх, за її висновками, є не лише зовнішнім показником досягнення, а й внутрішньою категорією самореалізації, тісно пов'язаною з індивідуальними мотиваційними тенденціями. Цей підхід дозволяє розглядати кар'єрні орієнтації як результат взаємодії свідомих цілей і глибинних мотиваційних структур, що узгоджується з психодинамічною логікою несвідомих детермінант професійного вибору.

Дослідження Літвінової та Єгорової [17] поглиблює це розуміння, доводячи, що індивідуально-особистісні характеристики людини опосередковують прояв несвідомих тенденцій у професійному виборі. Такі властивості, як акцентуації характеру, рівень емоційної стійкості чи тип темпераменту, можуть впливати на схильність до певних професій через механізми проєкції, компенсації або ідентифікації. Авторки показують, що професійна діяльність нерідко стає способом реалізації несвідомих потреб: бажання влади, допомоги, контролю чи творчого самовираження. Це узгоджується з психоаналітичними уявленнями про сублімацію як соціально прийнятну форму реалізації потягів.

Макарець [18] звертає увагу на те, що успішність кар'єрного розвитку визначається не лише компетенціями чи зовнішніми можливостями, а й глибинними внутрішніми детермінантами. Автор зазначає, що стабільність, послідовність і гнучкість у професійній діяльності є похідними від зрілості мотиваційної структури, інтеграції свідомого та несвідомого рівнів особистості. Саме внутрішня узгодженість цінностей, потягів і життєвих смислів дозволяє людині формувати гармонійні кар'єрні стратегії, уникати деструктивних повторів і здійснювати свідомий вибір у межах власних психологічних можливостей.

Соціокультурний вимір впливу несвідомих процесів на професійні орієнтації розкрито у дослідженні Гринчук і Ханецької [11]. Їхні результати свідчать, що молоді люди часто сприймають професійний вибір не як акт особистісного самовизначення, а як спосіб відповідати соціальним очікуванням і гендерним стереотипам. Такі установки, діючи на несвідомому рівні, формують внутрішні межі дозволеного вибору, що зумовлює повторення типових сценаріїв і відтворення традиційних ролей. Таким чином, соціальні фактори проникають у психічну структуру особистості, моделюючи несвідомі образи професійної ролі.

Хвостиченко та Трусей [23] пропонують розглядати професійну долю як духовний процес, у якому поєднуються свідомі рішення та несвідомі імпульси до самореалізації. Згідно з їхнім підходом, кар'єрний розвиток не обмежується досягненням зовнішнього успіху – він є частиною цілісного руху людини до самопізнання і реалізації власного потенціалу. Таким чином, несвідомі мотиви набувають смислотворчої функції, виступаючи не лише джерелом енергії, але й засобом духовного розвитку.

Психофізіологічний аспект впливу несвідомих процесів розкривається у працях Шелестової [24; 25], яка досліджувала особливості професійної адаптації військовослужбовців. Її результати демонструють, що неусвідомлені емоційні реакції, рівень тривожності та приховані внутрішні конфлікти істотно впливають на ефективність професійної діяльності в умовах підвищеного стресу. Такі реакції відображають глибинні захисні механізми психіки, які визначають здатність людини підтримувати стабільність і продуктивність у складних ситуаціях. Це підтверджує тісний зв'язок між несвідомими процесами, фізіологічною регуляцією та професійною успішністю.

З метою систематизації розглянутих теоретичних підходів узагальнено основні концепції розуміння несвідомого у психодинамічній традиції та їхнє значення для процесу професійного самовизначення особистості. У таблиці 1.1 подано порівняльний аналіз ключових ідей, понять і механізмів, що визначають роль несвідомого у формуванні професійних виборів і кар'єрних орієнтацій.

Таблиця 1.1

Еволюція психодинамічних підходів до розуміння несвідомого у контексті професійного самовизначення

Автор	Змістова характеристика	Ключові поняття та механізми	Психологічне значення для
-------	-------------------------	------------------------------	---------------------------

	підходу до несвідомого		професійного самовизначення
Зигмунд Фройд	Розглядав несвідоме як динамічний шар психіки, у якому концентруються витіснені потяги, афекти та бажання, що визначають поведінку людини. Свідомість є лише верхівкою психічного айсберга, а рішення людини – результатом компромісу між потягами, реальністю й моральними нормами.	«Воно», «Я», «Над-Я»; принцип задоволення; сублімація; витіснення.	Професійний вибір може розглядатися як форма сублімації – соціально прийняттого вираження глибинних потягів, спрямованих на збереження внутрішньої рівноваги.
Карл Густав Юнг	Увів поняття колективного несвідомого як універсальної основи психіки, спільної для всього людства. Архетипи виступають структурними	Архетип, колективне несвідоме, індивідуація, тінь.	Вибір професії може бути формою архетипічної реалізації – несвідомим прагненням втілити провідний

	одинацями несвідомого, що впливають на мотивацію, символічне мислення й життєві сценарії.		архетип (Учитель, Цілитель, Творець тощо).
Отто Кернберг	Представник сучасного психоаналізу, який розглядав несвідоме через інтеграцію афективних і когнітивних структур. Підкреслював роль внутрішніх об'єктних відносин у формуванні стабільної професійної ідентичності.	Рівні організації особистості; внутрішні об'єктні відносини; афективна інтеграція.	Професійне самовизначенн я є відображенням процесу інтеграції образу себе та інших; успішна кар'єра потребує гармонійної взаємодії між внутрішніми ролями й соціальними функціями.
Ненсі Маквільям с	Розвинула психодинамічну діагностику, акцентуючи на взаємозв'язку між глибинними конфліктами,	Афекти, захисні механізми, рівні функціонування «Я».	Несвідомі конфлікти та захисти впливають на стиль професійної поведінки,

	захисними механізмами та структурою особистості. Несвідоме розглядається як система взаємодії афектів і захистів.		адаптивність і вибір напрямку діяльності.
Леопольд Сонді	Розглядав несвідоме як глибинну, енергетичну структуру психіки, що поєднує біологічну спадковість і психологічну детермінацію. На відміну від класичного психоаналізу, який фокусувався на індивідуальному досвіді, він висунув ідею родового несвідомого, у якому закладені успадковані потяги, що формують схильності до певних типів	Спадкові потяги – основні рушійні сили психіки, успадковані від предків; генотропізм – тяжіння до повторення родових моделей поведінки; дольовий вибір – несвідомий механізм реалізації родової програми; компенсаторна детермінація – прагнення до відновлення порушеної рівноваги роду через вибір	Професійний вибір трактується як форма дольової реалізації, у якій відображаються я несвідомі спадкові тенденції. Обираючи фах, людина часто несвідомо відтворює родовий архетип – наприклад, традицію служіння, захисту, лікування чи творчості.

	поведінки, емоційних реакцій і професійних виборів. Несвідоме, за його концепцією, є активною силою, яка визначає «долю» людини, тобто повторюваність життєвих сценаріїв, пов'язаних із реалізацією енергії роду.	певних життєвих і професійних шляхів.	Таким чином, професійне самовизначення стає способом інтеграції родового досвіду в особисту ідентичність і реалізацією глибинного покликання, що має як психологічну, так і символічну функцію.
Михайло Вигдорчик	Розвинув і адаптував психодинамічні ідеї Сонді для української практики, створивши комплексні методи вивчення особистості. Його підхід підкреслює, що несвідомі потяги не лише визначають індивідуальні	Психодинамічний підхід, потяги, саморегуляція, багатофакторна діагностика.	Несвідомі механізми забезпечують психічну рівновагу особистості в професійній діяльності, визначаючи мотиваційний баланс і форми самореалізації.

	схильності, а й впливають на професійну адаптацію, стресостійкість і вибір форм діяльності, узгоджених із внутрішньою структурою особистості.		
Олена Шелестова	Застосувала психофізіологічні та психодинамічні методи у вивченні професійної адаптації військовослужбовці в. Дослідниця підкреслює, що несвідомі реакції та рівень емоційної саморегуляції впливають на стійкість до професійного стресу й ефективність виконання службових завдань.	Психофізіологічна адаптація, емоційна регуляція, особистісна стійкість.	Професійна ефективність пов'язана з гармонією між свідомими установками та несвідомими реакціями, що визначає рівень професійного благополуччя та здатність до самозбереження у стресових умовах.

Сучасні українські дослідники (Карпенко, Єрмоніна, Макарець, Жданова)	Представляють сучасний синтетичний підхід, що поєднує психодинамічні, когнітивні та соціально-психологічні аспекти. Розглядають професійну ідентичність як результат інтеграції свідомих цілей, цінностей і несвідомих потреб, підкреслюючи роль емоційної зрілості та усвідомлення внутрішніх мотивів.	Мотиваційна структура, цінності, ідентичність, емоційна регуляція.	Професійне самовизначення трактується як динамічний процес гармонізації свідомих прагнень із глибинними несвідомими мотивами, що забезпечує цілісність і самореалізацію особистості.
---	---	--	--

Висновки до розділу 1

У першому розділі здійснено системний аналіз психоаналітичних, аналітично-психологічних і психогенетичних підходів до розуміння несвідомого як детермінанти життєвого та професійного самовизначення. Отримані теоретичні узагальнення дозволяють розглядати несвідоме не лише як сферу витіснених потягів і афектів, а як складну динамічну систему, що визначає глибинну мотивацію особистісного розвитку, вибору життєвих стратегій і професійного шляху.

У працях З. Фройда сформовано базову парадигму несвідомого як енергетичного ядра психіки, де взаємодія інстанцій «Воно», «Я» та «Над-Я» створює постійну напругу між потягами, реальністю та моральними вимогами. Саме ця внутрішня динаміка зумовлює компроміс між несвідомими імпульсами і свідомим контролем, що безпосередньо відображається у виборі форм діяльності, у тому числі професійних. Таким чином, несвідоме розглядається як активний рушій, який трансформується у соціально прийнятні прояви – творчість, служіння, допомогу, тобто у ті професійні ролі, що відповідають сублімованим потягам особистості.

К. Г. Юнг розширив психоаналітичне розуміння несвідомого, виокремивши його колективний рівень – сферу архетипічних структур, що містить універсальні моделі поведінки, спільні для всього людства. Архетипи визначають символічні сценарії життя людини, а процес індивідуації полягає у поступовому узгодженні свідомого та несвідомого змістів. У цьому контексті професійна діяльність набуває значення архетипічного шляху – способу реалізації внутрішнього покликання та досягнення психологічної цілісності. Вибір професії, отже, є не лише раціональним рішенням, а й актом символічного самовираження, через який індивід інтегрує у власне життя універсальні архетипічні образи – Вчителя, Цілителя, Захисника, Творця тощо.

Концепція Л. Сонді надала феномену несвідомого спадкового виміру. Вчений довів, що несвідомі потяги мають генетико-психічну природу і реалізуються через механізм «дольового вибору» – несвідомого відтворення у житті людини певних родових моделей поведінки. Ідеї Сонді заклали підґрунтя для розуміння професійного самовизначення як акту реалізації родового сценарію, у якому поєднуються індивідуальна воля і спадкова детермінація. Саме у професійній сфері людина часто несвідомо продовжує лінію роду, актуалізуючи спадкові потяги у формі соціально значущої діяльності.

Розвиток психодинамічних досліджень в українській психології (М. Вигдорчик, А. Карпенко, О. Шелестова, Т. Жданова, О. Васильченко) підтвердив ефективність глибинно-аналітичного підходу у вивченні процесів професійної адаптації та становлення ідентичності. Зокрема, українські науковці розглядають несвідомі механізми як внутрішні регулятори поведінки, що опосередковують вплив соціальних, ціннісних та мотиваційних чинників на вибір професійного шляху. Їхні праці демонструють, що несвідоме виявляється не лише у сфері індивідуальних конфліктів, а й у соціально-професійній взаємодії – у способах прийняття рішень, реакціях на стрес, рівні ідентифікації з професійною роллю.

Сучасні дослідження (Л. Єрмоніна, В. Макарець, Л. Літвінова, В. Єгорова) конкретизують цей підхід, акцентуючи увагу на взаємозв'язку когнітивно-мотиваційних і латентно-несвідомих детермінант у процесі професійного розвитку. Несвідомі мотиви, стереотипи та внутрішні сценарії впливають на формування кар'єрних орієнтацій, на уявлення про успіх і стратегії самореалізації. Таким чином, професійна поведінка є результатом інтеграції трьох рівнів психічної організації – свідомого, передсвідомого і несвідомого, що забезпечує унікальність життєвого шляху кожної особистості.

Отже, узагальнюючи результати теоретичного аналізу, можна зробити висновок, що сучасне розуміння несвідомого пройшло шлях від інстинктивно-біологічних до інтегративно-системних моделей. Несвідоме постає не лише як джерело внутрішніх суперечностей, а як фундаментальний механізм розвитку особистості, що спрямовує її до реалізації потенціалу, спадкових потягів і архетипічних програм. У контексті професійного самовизначення воно виконує функцію внутрішнього компаса, який орієнтує людину на діяльність, здатну забезпечити автентичність, смисл і відчуття реалізованості.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ НЕСВІДОМИХ СПАДКОВИХ ПОТЯГІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ

2.1. Характеристика вибірки та методологія дослідження

Дослідження було спрямоване на виявлення ролі несвідомих спадкових потягів у процесі професійної реалізації дорослих осіб. Вибірка складалася зі 100 учасників віком від 21 до 64 років. Серед них 25 чоловіків (25%) та 75 жінок (75%), що відображає актуальну гендерну пропорцію серед осіб, які перебувають на етапі професійного становлення або активної реалізації кар'єри. (Рис.2.1.)

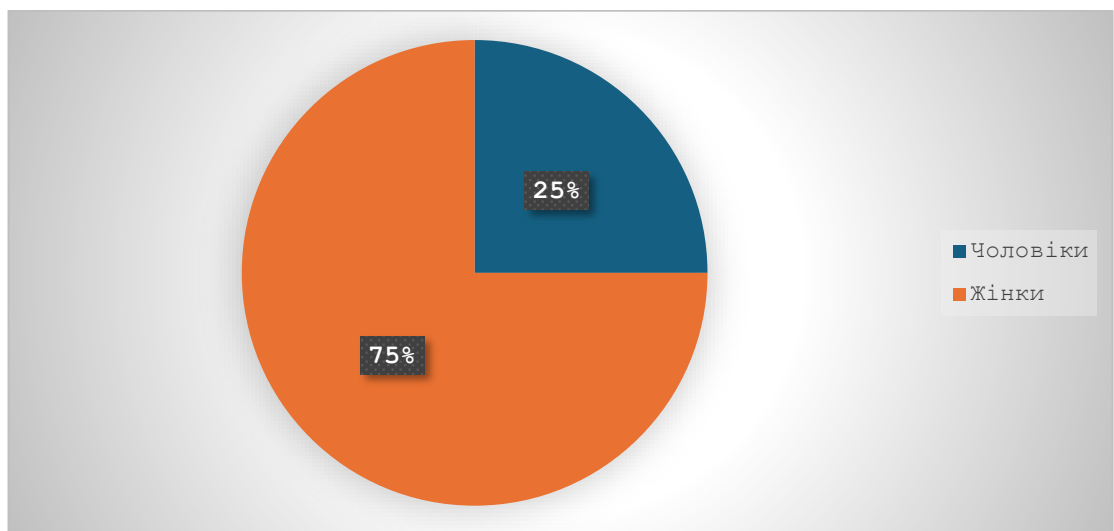

Рис.2.1. Гендерний розподіл у вибірці

Усі респонденти є дорослими особами, які мають досвід навчання, професійної діяльності та кар'єрного планування. Така вибірка дозволила врахувати різноманітність життєвих і професійних сценаріїв, а також вплив родових і психоемоційних чинників на формування професійних стратегій. Критеріями включення були: вік 21–64 роки, наявність активної професійної діяльності або планування кар'єри, готовність до участі у психодіагностичному експерименті та добровільна згода на обробку особистих даних. Відбір респондентів здійснювався на основі

цільового підходу, що забезпечило репрезентативність за основними демографічними та професійними характеристиками.

Методологія дослідження передбачала комплексне використання психологічних методик для виявлення як свідомих, так і несвідомих аспектів професійного самовизначення. Для визначення типу темпераменту застосовувалася методика Девіда Кейрсі (Keirsey Temperament Sorter), що дозволяє оцінити поведінкові та особистісні особливості, які зумовлюють схильність до певних професійних ролей [30]. Для дослідження емоційного стану, прихованих потреб та адаптаційних механізмів використовувався кольоровий тест Макса Люшера (Lüscher Color Test), що дозволяє оцінити взаємозв'язок психофізіологічних станів із професійними схильностями [34; 35]. Метод портретних виборів Леопольда Сонді (Sonditest) застосовувався для виявлення глибинних несвідомих потягів, які мають спадкову природу та впливають на професійний вибір і міжособистісні стосунки [37 – 40]. Для оцінки акцентуацій характеру використовувався методика «Акцент 2–90», яка дозволяє діагностувати домінантні риси характеру та прогнозувати потенційні конфлікти й адаптаційні труднощі [5; 36]. Карта інтересів Є. Голомштока використовувався для визначення провідних професійних інтересів і ступня їх узгодженості з соціальними та особистісними запитами респондента [13].

Методика Девіда Кейрсі (Keirsey Temperament Sorter)

Методика Девіда Кейрсі спрямована на визначення типу темпераменту, що є відносно стійкою структурою особистості, яка визначає поведінкові реакції та способи взаємодії з соціальним середовищем. Вона базується на концепції типології К. Г. Юнга, яка була адаптована в системі MBTI та модифікована Кейрсі у чотири основні темпераментальні групи: Охоронець (SJ), Артизан (SP), Ідеаліст (NF) та Рационал (NT) [26; 30]. Кожен тип відображає певні схильності до мислення, емоційної регуляції, соціальної взаємодії та прийняття рішень,

що безпосередньо впливає на професійну орієнтацію. Методика дозволяє визначити, які сфери діяльності можуть відповідати природним схильностям особистості та в яких умовах вона буде найбільш продуктивною. Використання цього інструменту в дослідженні професійного самовизначення дозволяє виявити взаємозв'язок темпераменту з вибором кар'єрних стратегій. Вона також дає змогу прогнозувати ефективність соціальної адаптації та здатність працювати в колективі. Результати тесту надають структуровану картину поведінкових моделей, що дозволяє порівнювати типи темпераменту з іншими психологічними характеристиками. Таким чином, методика Кейрсі є важливим інструментом для комплексного аналізу професійного самовизначення з урахуванням індивідуальних особливостей [30].

У практичному аспекті методика застосовується для побудови профілю особистості, який може слугувати основою для професійного консультування та кар'єрного планування. Вона допомагає визначити потенційні точки конфлікту між особистісними схильностями та професійними вимогами. Використання Кейрсі дозволяє інтегрувати темпераментні характеристики в процес психокорекційної роботи, орієнтованої на підвищення ефективності професійної діяльності. Методика дає змогу також виявляти слабкі сторони у поведінкових стратегіях і надавати рекомендації щодо розвитку адаптивних навичок. У контексті дослідження несвідомих спадкових потягів вона дозволяє оцінити, наскільки природні схильності співпадають із проявами генетично обумовлених мотивів. Використання тесту сприяє усвідомленню особистістю власних можливостей і обмежень. Результати можуть застосовуватися для створення індивідуальних професійних маршрутів, що враховують темперамент. В цілому, методика Кейрсі забезпечує науково обґрунтовану основу для аналізу професійного розвитку та кар'єрних стратегій [30].

Методика «Акцент 2–90»

Методика «Акцент 2–90» призначена для діагностики акцентуацій характеру, які являють собою крайні варіанти норми та проявляються як стійкі риси особистості. Акцентуації можуть впливати на поведінку, міжособистісні взаємодії та адаптаційні механізми, а в професійному контексті визначають схильність до певних видів діяльності та потенційні конфлікти на роботі. Вона спрямована на оцінку психологічної структури особистості та прогнозування можливих труднощів у соціальній та професійній діяльності. Тест дозволяє визначити, які риси характеру є найбільш вираженими, а також як вони взаємодіють між собою. Використання методики сприяє виявленню внутрішніх конфліктів та точок психологічної напруги, що можуть впливати на професійний вибір. Результати дають змогу розробляти індивідуальні рекомендації щодо психокорекції та розвитку адаптивних стратегій. Таким чином, «Акцент 2–90» є цінним інструментом для комплексного аналізу характерологічних особливостей у професійному контексті [5; 36].

Практичне застосування методики включає визначення домінантних рис характеру та оцінку їхнього впливу на професійну діяльність. Вона дозволяє психологу прогнозувати можливі складнощі у взаємодії з колегами та керівництвом, а також оцінювати ризики конфліктів у робочих ситуаціях. Методика застосовується для створення індивідуальних профілів особистості та розробки психокорекційних програм. Вона дає змогу виявляти риси характеру, що потребують розвитку або пом'якшення, щоб підвищити ефективність професійної реалізації. Тест також допомагає узгоджувати особистісні схильності з вимогами обраної професії. Використання «Акцент 2–90» дозволяє інтегрувати характерологічні дані в процес професійного консультування та розвитку. Методика також може бути корисною при груповому аналізі психологічних профілів співробітників або студентів. Загалом, її застосування сприяє більш глибокому розумінню внутрішніх факторів, що впливають на професійне самовизначення та адаптацію [5; 36].

Методика «Карта інтересів» Є. Голомштока

Методика «Карта інтересів» Євгена Голомштока розроблена для виявлення провідних інтересів особистості, орієнтованих на різні сфери професійної діяльності. Вона дозволяє оцінити ступінь зацікавленості у конкретних видах роботи, а також визначити узгодженість особистісних інтересів із соціальними та професійними вимогами. Методика базується на концепції, що професійна реалізація особистості значною мірою визначається мотиваційною спрямованістю та внутрішніми потребами. «Карта інтересів» дозволяє систематизувати інформацію про потенційні професійні схильності, що сприяє об'єктивному вибору сфери діяльності. Вона застосовується у психодіагностиці, профорієнтації та консультуванні, а також у дослідженнях щодо взаємодії особистісних характеристик і професійних стратегій. Методика допомагає виявити можливі конфлікти між особистими інтересами та об'єктивними вимогами робочого середовища. Її результати надають інформацію для планування індивідуальних корекційних та розвивальних програм. Таким чином, інструмент Голомштока дозволяє інтегрувати особистісні схильності та професійні інтереси в системний аналіз кар'єрного розвитку [13].

У практичному застосуванні «Карта інтересів» дозволяє визначити найбільш пріоритетні напрямки професійної діяльності для кожного респондента. Вона допомагає оцінити мотиваційну спрямованість та адаптивність до обраної сфери роботи. Методика дозволяє побудувати індивідуальний профіль професійних інтересів, що використовується для консультацій та планування кар'єрного розвитку. Вона також забезпечує виявлення невідповідності між особистісними прагненнями та вимогами ринку праці. Використання карт інтересів сприяє створенню програм професійної підтримки, спрямованих на оптимізацію кар'єрних стратегій. Результати методики інтегруються з іншими психологічними дослідженнями для комплексного аналізу особистісних та професійних

факторів. Вона дозволяє підвищити усвідомленість респондентів щодо власних схильностей та пріоритетів. Таким чином, «Карта інтересів» є ефективним інструментом для дослідження мотиваційних аспектів професійного самовизначення [13].

Для обробки даних застосовувався кореляційний аналіз, який дозволив виявити взаємозв'язок між типами темпераменту, акцентуаціями характеру, професійними інтересами та проявами несвідомих спадкових потягів. Аналіз кореляцій дав змогу оцінити, які психологічні та особистісні фактори взаємодіють у формуванні кар'єрних стратегій та яким чином несвідомі установки впливають на професійний вибір.

Узагальнюючи викладене, можна зазначити, що емпіричне дослідження було організоване на основі чітко визначеної вибірки та системи валідних психодіагностичних методик. Репрезентативна група респондентів, що охоплює дорослих осіб різного віку та статі, дала змогу простежити специфіку взаємодії свідомих і несвідомих чинників у процесі професійного самовизначення. Використані методики – від діагностики темпераменту й акцентуацій характеру до виявлення несвідомих потягів і професійних інтересів – забезпечили багатовимірний підхід до вивчення досліджуваного феномену. Така комбінація інструментів дозволяє охопити не лише поверхневі, але й глибинні аспекти особистісної організації, що впливають на кар'єрний вибір. Крім того, застосування методів кількісного аналізу, зокрема кореляційного, створює умови для перевірки взаємозв'язків між окремими характеристиками, виявленими у різних методиках. Це підвищує надійність та обґрунтованість отриманих результатів. Таким чином, обрана методологія забезпечує комплексність та глибину дослідження, відкриваючи можливості для подальшого аналізу впливу несвідомих спадкових потягів на професійну реалізацію особистості.

2.2 Методи виявлення несвідомих мотивів у професійних виборах

Вивчення несвідомих мотивів є одним із найскладніших завдань психологічної діагностики, оскільки вони не проявляються безпосередньо у вербальних відповідях чи свідомих оцінках. Для їх виявлення застосовуються спеціальні методи, засновані на принципах проєктивності, асоціативного мислення та аналізу неусвідомлюваних виборів. Такі підходи дозволяють проникнути у глибинні шари психіки та виявити ті внутрішні сили, які визначають професійні орієнтації, навіть якщо сам індивід не може їх чітко усвідомити. Особливість даних методів полягає у створенні умов для спонтанного реагування, коли людина проявляє свої приховані установки через вибір символів, образів чи кольорів.

Одним із ключових методів у цьому напрямку є тест портретних виборів Леопольда Сонді, який базується на концепції генотропізму. Відповідно до цієї теорії, несвідомі спадкові потяги виявляються у схильності людини вибирати певні образи, що відображають її латентні потреби та родові сценарії. Ця методика дозволяє досліджувати ті мотиваційні сили, які можуть впливати на професійний вибір, стосунки з іншими людьми, а також на життєві стратегії загалом. Завдяки проєктивному характеру завдання тест Сонді відкриває доступ до глибинних шарів особистості, які недосяжні для раціональних методів самозвіту [37–40].

Важливе місце у дослідженні несвідомих мотивів посідає кольоровий тест Макса Люшера. Його діагностична цінність полягає у тому, що вибір кольорів людиною відображає її актуальний психофізіологічний стан, приховані потреби та внутрішні конфлікти. На відміну від традиційних опитувальників, тест Люшера не залежить від усвідомлених соціальних очікувань і дозволяє виявити суперечності між

реальною емоційною сферою та декларативними установками. У професійній сфері це дає можливість оцінити, наскільки вибрана діяльність відповідає внутрішнім ресурсам і потребам особистості [34; 35].

Кольоровий тест Макса Люшера (Lüscher Color Test)

Кольоровий тест Макса Люшера розроблений для дослідження психоемоційного стану особистості через вибір кольорів, який відображає суб'єктивне сприйняття світу та внутрішні психологічні потреби. Методика дозволяє оцінити емоційний стан, стійкі потреби, приховані конфлікти та адаптаційні механізми особистості, що особливо важливо у професійному контексті. Вибір певного кольору пов'язаний із психофізіологічними та психологічними характеристиками індивіда. Тест має універсальний характер і застосовується для аналізу міжособистісних взаємодій та визначення психоемоційної готовності до професійної діяльності. Він дозволяє виявити невідповідність між внутрішніми потребами та зовнішніми вимогами середовища. Методика широко використовується у психологічному консультуванні для оцінки внутрішніх конфліктів, що можуть впливати на кар'єрний вибір. Вона дозволяє порівнювати результати між різними групами та індивідуумами. Таким чином, кольоровий тест є ефективним інструментом для аналізу психологічних детермінант професійного самовизначення [34; 35].

Практичне застосування методики передбачає створення психоемоційних профілів учасників, що дозволяє оцінити їх готовність до виконання професійних завдань. Тест допомагає виявляти приховані потяги та потреби, які несвідомо впливають на вибір професії. Результати Люшера дають змогу визначити оптимальні умови праці, які сприяють ефективності та емоційній стабільності особистості. Методика також використовується для розробки рекомендацій щодо професійного розвитку та психологічної корекції. Вона дозволяє інтегрувати психофізіологічні характеристики у професійне консультування та

адаптаційні програми. Важливим аспектом є можливість відстежувати зміни емоційного стану під час професійної діяльності. Тест також забезпечує наукову основу для аналізу взаємозв'язку між емоційним станом і професійними стратегічними рішеннями. Завдяки цьому методика Люшера сприяє комплексному розумінню психологічних факторів, що визначають професійне самовизначення [34; 35].

Метод портретних виборів Леопольда Сонді (Sonditest, Szondi Test)

Метод портретних виборів Леопольда Сонді призначений для виявлення глибинних несвідомих потягів особистості, які мають спадкову природу та визначають схильності у професійному виборі та міжособистісних стосунках. Тест дозволяє виявити латентні психічні програми, що передаються між поколіннями, а також внутрішні конфлікти, які можуть впливати на формування кар'єрних стратегій. Методика базується на теорії генотропізму, яка передбачає, що людина несвідомо тяжіє до об'єктів і ситуацій, що символічно або фактично репрезентують спадкові схильності. Тест складається з вибору портретів, які викликають позитивні або негативні емоції у респондента, що дозволяє діагностувати приховані мотиви. Використання Сонді дозволяє визначити несвідомі конфлікти між особистими прагненнями і родовими сценаріями. Результати тесту допомагають у професійному консультуванні, визначаючи потенційні труднощі у виборі професії. Методика дозволяє інтегрувати психогенетичний аспект у практику професійного самовизначення. Таким чином, Сонді надає унікальну можливість виявляти глибинні детермінанти поведінки особистості, які впливають на її кар'єрний шлях [37 – 40].

У практичній площині тест використовується для створення профілю глибинних мотивів, які не завжди усвідомлюються респондентом. Це дозволяє психологу виявляти приховані фактори, що формують професійні стратегії. Методика Сонді дає змогу проводити психологічну діагностику у контексті родової спадковості та несвідомих

установок. Вона допомагає оцінити ступінь гармонійності між свідомими цілями та несвідомими потягами. Результати тесту можуть використовуватися для планування індивідуальних корекційних і розвивальних програм. Тест дозволяє виявити потенційні внутрішні конфлікти, які можуть перешкоджати професійній реалізації. Він також сприяє усвідомленню особистістю власних схильностей і прихованих мотивацій. Таким чином, методика Сонді є важливим інструментом для комплексного аналізу несвідомих факторів у процесі професійного самовизначення [37 – 40].

Таким чином, виявлення несвідомих мотивів у професійних виборах можливе лише через комплексний підхід, який поєднує проєктивні методики, діагностику характерологічних особливостей та аналіз професійних інтересів. Такий підхід забезпечує глибше розуміння справжніх джерел кар'єрних орієнтацій, дозволяє виявити приховані конфлікти та окреслити шляхи гармонізації між свідомими прагненнями й несвідомими потягами особистості [37 – 40].

2.3 Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження

Емпіричне дослідження, проведене з використанням комплексу психодіагностичних методик, дозволило отримати багатогранний матеріал, що відображає як свідомі, так і несвідомі аспекти професійного самовизначення особистості. На цьому етапі важливим завданням є систематизація здобутих результатів та їх інтерпретація у контексті досліджуваної проблеми. Аналіз емпіричних даних дає змогу простежити закономірності прояву спадкових потягів, професійних інтересів та характерологічних особливостей у респондентів, а також визначити взаємозв'язки між окремими психологічними параметрами. Особлива увага приділяється виявленню прихованих мотиваційних тенденцій, які впливають на професійний вибір, навіть якщо вони не усвідомлюються

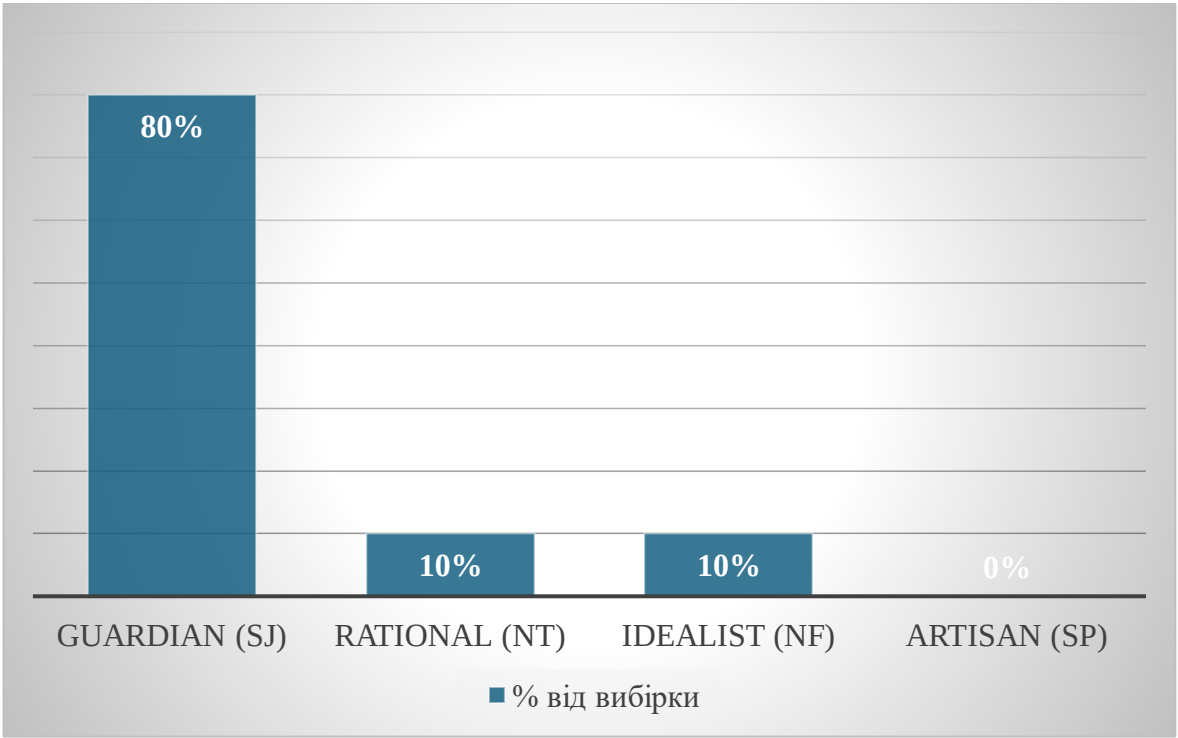
самою особою. Інтерпретація отриманих результатів відкриває можливість для глибшого розуміння механізмів кар’єрного самовизначення та окреслює перспективи використання даних у практиці психологічного консультування й професійної орієнтації.

Опитувальник Кейрсі (Keirsey Temperament Sorter) (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Розподіл респондентів за темпераментами (Keirsey Temperament Sorter)

Тип темпераменту	Кількість осіб
Guardian (SJ)	80
Rational (NT)	10
Idealist (NF)	10
Artisan (SP)	0
Всього	100

**Рис.2.2. Розподіл респондентів за темпераментами (Keirsey
Temperament Sorter)**

Розподіл респондентів за характерологічними типами див. в таблиці
2.2.

Таблиця 2.2.

Розподіл респондентів за характерологічними типами

Тип характеру	Кількість осіб
ESTJ	30
ISFJ	20
ESFJ	20
ISTJ	10
ENTJ	5
INTJ	5
ENFJ	5
INFJ	5
Всього	100

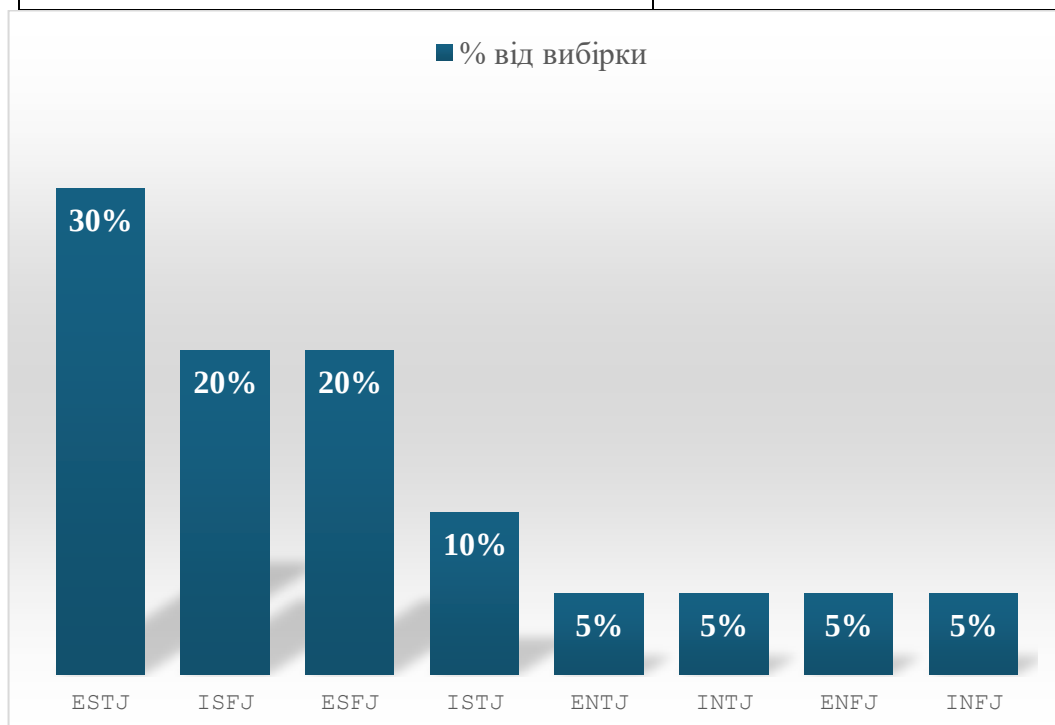

Рис. 2.3. Розподіл респондентів за характерологічними типами

У ході психодіагностичного дослідження було проаналізовано типи темпераменту та характеру 100 респондентів за методикою Девіда Кейрсі. Серед опитаних респондентів найбільш поширеним є тип темпераменту Guardian (SJ) – у 80% досліджуваних, що свідчить про їхню схильність до стабільності, дотримання правил, орієнтації на соціально прийнятні моделі поведінки та відповідальності. Тип Rational (NT) виявлено у 10% учасників, що свідчить про стратегічність мислення, аналітичність і схильність до самостійного вирішення проблем. Тип Idealist (NF) також характерний для 10% досліджуваних – такі респонденти орієнтовані на внутрішню гармонію, сенс, гуманістичні ідеали та співпереживання. Тип Artisan (SP) у вибірці не виявлено (0%), що може свідчити про знижений рівень потреби у спонтанному самовираженні, експресивності та творчому експериментуванні в професійному контексті.

Аналіз респондентів за типами характеру показав, що найпоширенішим типом виявився ESTJ – 30%, що свідчить про виражену настанову на структурованість, логіку, рішучість та організаторські здібності. По 20% продемонстрували типи ISFJ та ESFJ, які відзначаються чутливістю, орієнтацією на міжособистісні відносини, турботливістю та прагненням до гармонії в соціумі. Тип ISTJ був представлений у 10%, що свідчить про аналітичний, обережний і обов’язковий стиль мислення. Типи ENTJ, INTJ, ENFJ і INFJ виявлені поодинокі – по 5% кожен – і свідчать про наявність стратегічних, гуманістичних чи ідеалістичних особистісних установок серед окремих учасників вибірки.

Результати проведеної психодіагностики за методикою Девіда Кейрсі свідчать про виражене переважання типу темпераменту Guardian (SJ) серед досліджуваної вибірки, що охоплює 80% респондентів. Це вказує на загальну схильність учасників до відповідальності, стабільності, орієнтації на правила та соціально прийнятну поведінку.

Меншою мірою були представлені типи Rational (NT) та Idealist (NF) (по 10% відповідно), що демонструє наявність варіативності у когнітивних стилях і ціннісних орієнтаціях частини досліджуваних. Тип Artisan (SP) у вибірці не виявлено, що свідчить про низьку вираженість імпульсивно-адаптивної поведінки.

Аналіз результатів за чотирибуквеною класифікацією поглибив розуміння індивідуально-психологічних особливостей досліджуваних. Найбільш поширеним виявився тип ESTJ (30%), який характеризується організованістю, логічністю, схильністю до структурованого лідерства. Типи ISFJ та ESFJ (по 20%) відображають орієнтацію на міжособистісну чутливість і потребу в соціальній гармонії. Інші типи (ISTJ, ENTJ, INTJ, ENFJ, INFJ) були представлені в одиничних випадках, що свідчить про меншу поширеність стратегічно-аналітичного чи ідеалістично-гуманістичного стилю поведінки у межах даної вибірки.

Таким чином, отримані результати дають змогу стверджувати, що серед досліджуваних домінують особистості з вираженою соціальною відповідальністю, логічністю та орієнтацією на стабільні форми взаємодії з навколишнім середовищем. Ці особливості можуть впливати на стиль професійного мислення, мотивацію до кар'єрного розвитку та моделі поведінки у сфері діяльності. Подальше дослідження може бути зосереджене на зіставленні типів темпераменту з конкретними професійними напрямками, а також на вивченні внутрішньоособистісних ресурсів і бар'єрів у професійній реалізації.

Для осіб із типом SJ (Guardian): респондентам із цим типом темпераменту рекомендується обирати професійні сфери, що вимагають чіткості, відповідальності та організованості (державна служба, освіта, менеджмент, бухгалтерія, юриспруденція тощо). З огляду на схильність до дотримання правил і стабільності, їм можуть бути корисні тренінги з розвитку гнучкості мислення, креативності та адаптації до змін, що особливо актуально в умовах сучасного ринку праці.

1. Для NT (Rational): цим респондентам доцільно розвивати свої інтелектуальні та стратегічні здібності у сферах науки, аналітики, ІТ або проєктного менеджменту. Рекомендується стимулювати довготривале планування, розвиток навичок самоорганізації та ефективної комунікації, оскільки тип Rational може іноді нехтувати соціальними аспектами професійної взаємодії.

2. Для NF (Idealist): представникам цього типу варто звернути увагу на професії, пов'язані з допомогою людям, творчістю, наставництвом (психологія, педагогіка, гуманітарна сфера). Рекомендується підтримка внутрішнього балансу між високими ціннісними стандартами та реаліями професійної діяльності через особистісно-розвивальні програми, спрямовані на стабілізацію емоційного стану.

3. У цілому для вибірки: враховуючи домінування типів з високою орієнтацією на соціальну відповідальність і стабільність, доцільно запровадити програму з професійного самопізнання, яка поєднує елементи кар'єрного консультування, вивчення індивідуальних цінностей, інтересів, сильних сторін та особистісних ресурсів. Також доцільними є тренінги з розвитку гнучкості мислення, самопрезентації, навичок емоційного інтелекту та командної взаємодії.

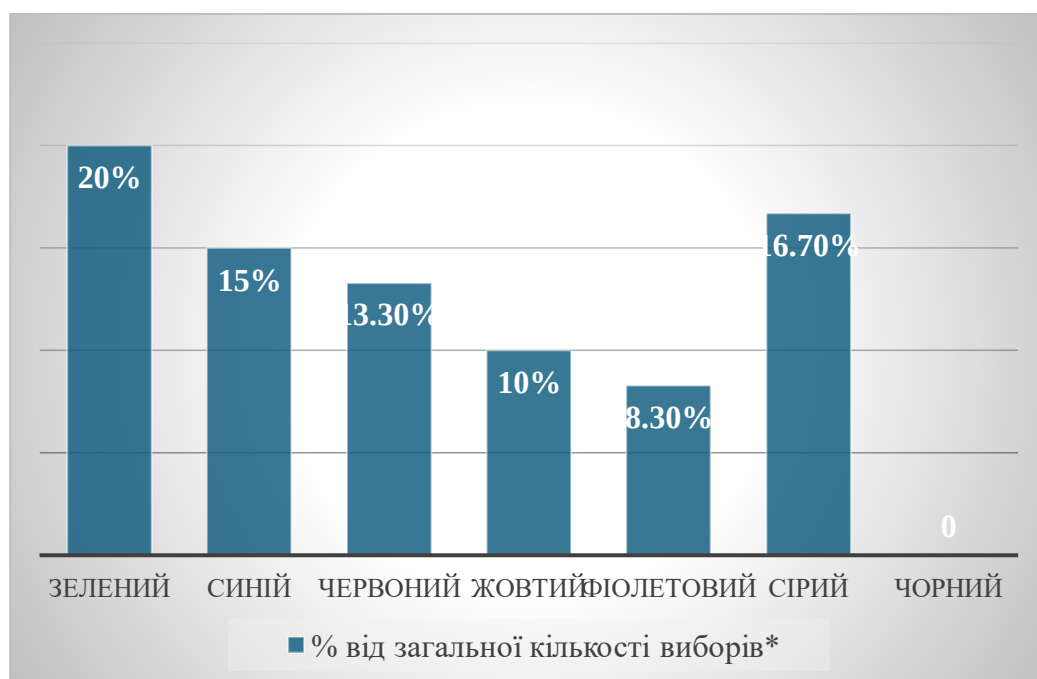
4. Практичне застосування: результати можна використовувати для удосконалення профорієнтаційної роботи, зокрема у рамках освітніх програм, кар'єрного коучингу або консультування в установах, що працюють з молоддю, студентами або дорослими на етапі професійного самовизначення.

Тест кольорових переваг Макса Люшера (Max Lüscher Color Test) (див. табл.2.3., рис.2.4.).

Таблиця 2.3.

Перевага кольорів у перших трьох позиціях тесту Люшера

Колір	Кількість виборів
Зелений	20
Синій	15
Червоний	13
Жовтий	10
Фіолетовий	8
Сірий	17
Чорний	17
Всього	100

Рис.2.4. Перевага кольорів у перших трьох позиціях тесту Люшера

Розподіл респондентів за рівнем вегетативного коефіцієнта відображено в табл. 2.4., рис. 2.5.

Таблиця 2.4.

Розподіл респондентів за рівнем вегетативного коефіцієнта (ВК)

Рівень ВК	Кількість осіб	% від вибірки
Низький (< 0.9)	50	50 %
Нормативний (0.9–1.2)	30	30 %
Високий (> 1.2)	20	20 %
Всього	100	100 %

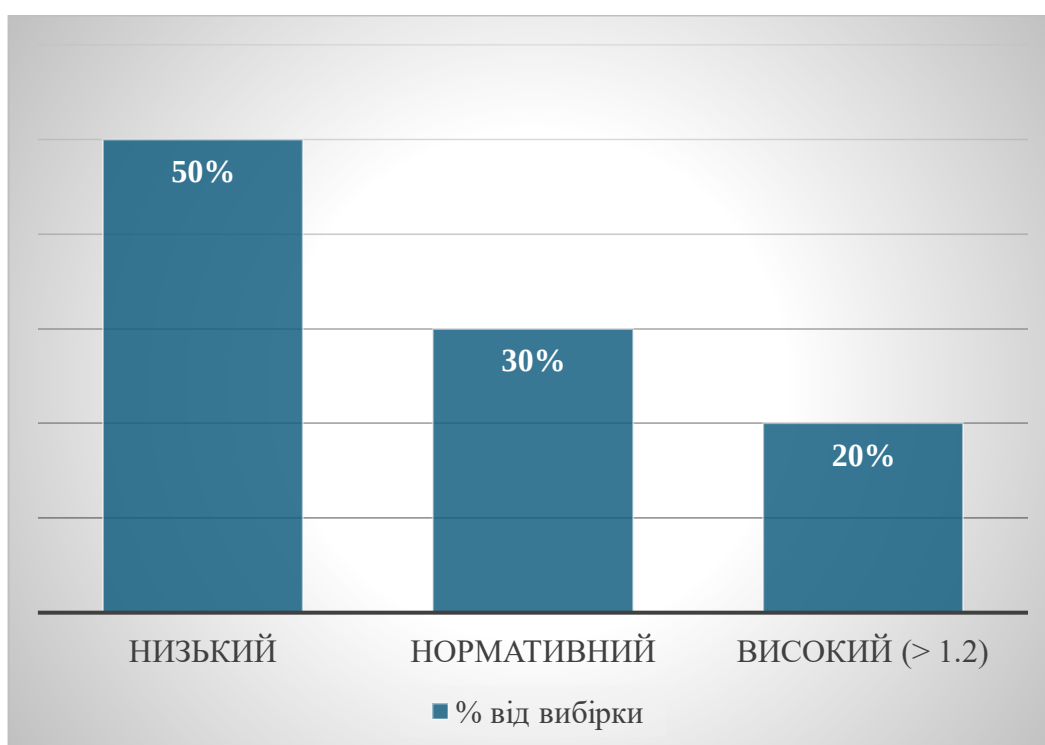

Рис. 2.5. Розподіл респондентів за рівнем вегетативного коефіцієнта (ВК)

Аналіз кольорових переваг (1–3 позиції). Перші три позиції у тесті Люшера інтерпретуються як пріоритетні емоційні потреби. Найчастіше у цих позиціях виявлялися синій, зелений та червоний кольори, що свідчить про виражену потребу у гармонії, емоційній безпеці, стабільності, а також

прагнення до реалізації, активності та контролю над власною діяльністю. Зелений символізує самоствердження та витривалість, червоний – енергію, досягнення і змагальність, синій – глибоку потребу в спокої, довірі, прийнятті. Порівняно рідше в перших позиціях опинялися жовтий і фіолетовий кольори, що вказує на знижену потребу в мрійливості, інтуїтивній чуттєвості, майбутній орієнтації. Сірий і чорний кольори, що найчастіше з’являлись в останніх позиціях, вказують на психоемоційне напруження, захисну ізоляцію, відторгнення агресивного тиску середовища або приховану втому від зовнішніх подразників. Це свідчить про те, що більшість респондентів прагнуть до контролю, самореалізації, стабільного емоційного середовища, проте в глибині присутні ознаки емоційного виснаження або захисного самозбереження, що може виявлятися у високій потребі в особистому просторі та відновленні ресурсу.

Аналіз вегетативного коефіцієнта. Вегетативний коефіцієнт (ВК) відображає психофізіологічний рівень активації: тобто, здатність організму до мобілізації в умовах діяльності або навантаження. ВК розраховується на основі позицій основних кольорів, і його інтерпретація поділяється на три умовні рівні.

Низький ВК (< 0.9) – 50%: переважають трофотропні тенденції (спокій, самозбереження, зниження тону). Це може свідчити про внутрішню втому, потребу у відпочинку, гальмування мобілізації, неготовність до напружених рішень або змін.

Нормативний ВК (0.9–1.2) – 30%: відповідає оптимальному функціональному стану, врівноваженості між збудженням і відновленням. Такі респонденти мають гармонійний баланс між потребами і ресурсами, гнучко адаптуються до вимог середовища.

Високий ВК (> 1.2) – 20%: вказує на гіперзбудження, стан напруженої мобілізації, готовність до активності за межами звичайного

режиму. Це може призводити до неефективності в екстремальних умовах через втрату самоконтролю або перевитрату енергії.

Результати дослідження свідчать про домінування у респондентів внутрішньої потреби у стабільності, контролі та психологічному комфорті, що виражається у перевазі таких кольорів, як зелений (20%), синій (15%) та червоний (13.3%) у перших трьох позиціях. Це свідчить про орієнтацію на впорядковану активність, самореалізацію, бажання досягати цілей, підтримуючи внутрішню рівновагу.

Вегетативний коефіцієнт (ВК) доповнює цю картини та вказує на значну частку респондентів із зниженим (50%) та підвищеним (20%) показником ВК, що свідчить про потребу у регулюванні психофізіологічної активності та відновленні ресурсів. Тобто, хоч ознаки прагнення до дії і позитивних станів достатньо ясні, на фоні цього спостерігається внутрішня нестійкість, втома та потреба у емоційному відновленні.

У контексті професійної спрямованості ця діагностика дозволяє створити психопрофесійний портрет особистості. Превалювання зеленого та синього кольорів вказує на потяг до сфер, що вимагають стабільної, структурованої діяльності та внутрішньої відповідальності (педагогіка, психологія, соціальна робота, HR). Фіолетовий та червоний кольори свідчать про потребу у самовираженні, емоційній віддачі та творчості, що знаходить своє втілення у сферах культури, мистецтва, комунікації та соціальної взаємодії.

У зв'язку з виявленим підвищеним вегетативним коефіцієнтом у частини респондентів (понад 1.5), що свідчить про схильність до перенапруження та емоційної втоми, доцільно рекомендувати:

- впровадження регулярних практик саморегуляції (дихальні вправи, тілесна релаксація, медитації);
- оптимізацію режиму праці та відпочинку, щоби знизити ризик емоційного вигорання;

- тренінги або консультації, спрямовані на усвідомлення і вираження потреб, що перебувають у тіні – наприклад, потреба в емоційному прийнятті чи визнанні;
- індивідуальну підтримку з боку психолога для розвитку навичок екологічного ставлення до власних ресурсів.

Підсумковий розподіл результатів за векторами тесту Сонді свідчить про домінування вектору р (параноїдність) – 17.7%, що вказує на сильну потребу у значущості, внутрішню потребу в ідейності, контролі, пошуку сенсу. Це може проявлятися у глибокій цілеспрямованості та внутрішній установці на досягнення мети, часто – шляхом подолання внутрішнього спротиву або зовнішніх бар'єрів.

Друге місце за вираженістю займає вектор h (еротизм) – 16.2%, що репрезентує життєствердну енергію, потребу в теплі, емоційній підтримці, прийнятті. Це може свідчити про важливість міжособистісних зв'язків та тілесної/емоційної безпеки.

На третьому місці – вектор m (маніакальність) – 14.8%, що свідчить про високий динамізм, бажання діяти, переключатись, прагнути змін, бути в русі.

Тест портретних виборів Леопольда Сонді (Szondi Test) (табл. 2.5., 2.6.).

Таблиця 2.5.

Розподіл результатів за векторами потягів у тесті Сонді

Вектор	Характеристика	% вираженості
Р	параноїдність	17,7 %
Н	еротизм	16,2 %
М	маніакальність	14,8 %
Д	депресивність	12,0 %

S	танатос	11,5 %
E	епілептоїдність	10,2 %
K	кататонія	9 %
Hy	істероїдність	8,6 %
Всього	—	100 %

Таблиця 2.6.

Відмінності латентів за статтю

Вектори потягів	Чоловіки (частіше)	Жінки (частіше)
Домінуючі	p, h, s	h, p, d, m
Особливості	Більше домінантно-агресивних (s), сексуальних (h) тенденцій	Більше соціально-емоційних (hy), залежних (m), різноманіття комбінацій
Розрядка	m, e	hy, s, k

Депресивні тенденції (d) мають 12%, що вказує на внутрішню чутливість, схильність до рефлексії, можливу латентну втоми або тривогу.

Нижчі показники мають s (танатос) – 11.5% (тенденція до уникнення, втечі, самоізоляції), e – 10.2% (потреба в структурі), k – 9.0% (блокування реакцій), hy – 8.6% (демонстративність, потреба у визнанні).

Цей розподіл свідчить про емоційно-насичений профіль вибірки, де прагнення до самореалізації, близькості та ідейного сенсу поєднується з внутрішньою вразливістю, періодами втоми або нестабільності.

Порівнюючи та аналізуючи латенти за статтю, відмічається, що чоловіки частіше мають латенти p, m, h, s; а жінки переважають у

латентах h, p, m, d, а також мають більш широкий спектр (більше варіантів поєднань). Таким чином у жінок несвідомі потяги частіше охоплюють як соціальні (hy), так і залежно-емоційні (m) аспекти, тоді як у чоловіків активніше проявляються домінантно-агресивні (s) чи сексуальні (h) тенденції.

Розрядка латентів у чоловіків більше відбувається через s, е, що свідчить про агресивність, справедливість і структуру. Жінки використовують hy, s, k, d – більше емотивність, включно зі стриманою агресією, гнучкістю та пошуком.

Ключові спостереження з матриці зв'язків між латентами та способами їх розрядки демонструють наступне (Рис. 2.6):

- p (потяг до володіння/любові) найчастіше розряджається через h (сексуальність), е (етичність), s (агресія) – це вказує на глибоку емоційну напругу, яка шукає виходу через тілесність, моральність або боротьбу.
- hy (відчуження/ізоляція) часто розряджається через s (агресія), е, h, d – це цікаво, бо відчуження може проявлятись у зовнішньому конфлікті або пошуку етичного балансу.
- m (дитяча залежність) пов'язана з розрядками через s, е, p, hy, h – велика емоційна потреба, яка веде до різноманітних форм компенсації.
- d (деструктивність) має часті розрядки через h, е, s, hy – наслідки внутрішньої напруги, що шукає вихід як через конфлікт, так і через ізоляцію чи тілесність.
- s (садизм/агресія) виявляється нечасто як латент, але як розрядка – доволі популярний шлях для інших потягів.

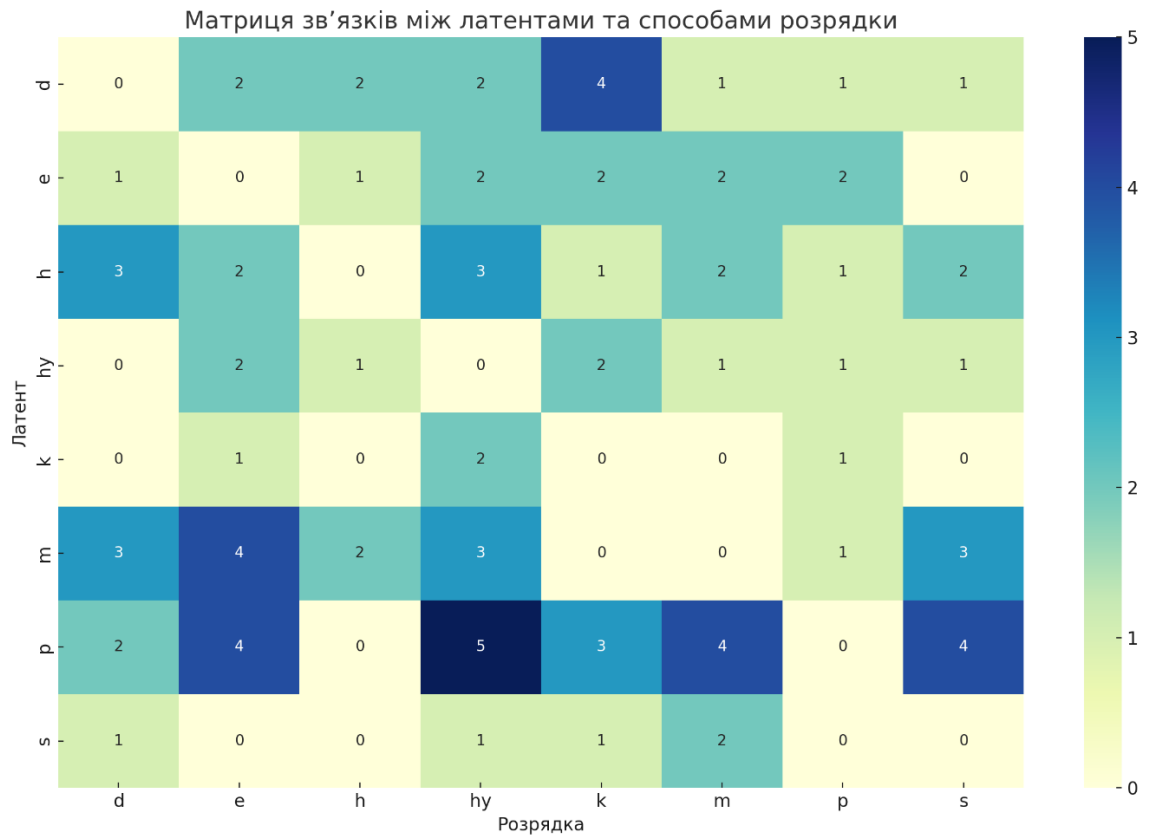

Рис. 2.6. Матриця зв'язків між латентами та способами розрядки

Результати тесту Сонді в досліджуваній вибірці свідчать про переважання сенсотворчих та життєствердних потягів, що зумовлюють поведінкові установки, мотивацію до дії та особистісну реалізацію. Найвищий показник у векторі р (параноїдність) підкреслює високу потребу в ідейному наповненні, значущості, контролі та досягненні цілей, що є характерним для осіб, схильних до глибокого самоусвідомлення та професійного покликання. Значне представлення векторів еротизму (h) та маніакальності (m) доповнює картину потребою в емоційному контакті, зміні, русі, розвитку, що може відображати прагнення до гармонійної реалізації у сфері, яка дозволяє одночасно бути корисним, активним та прийнятним.

У результаті глибинно-психологічного аналізу латентних потягів та способів їх розрядки за методикою Л. Сонді, проведеного на вибірці з 100 осіб (75 жінок та 25 чоловіків), було виявлено структурну закономірність несвідомої динаміки, що впливає на поведінкові, емоційні

та професійно-мотиваційні орієнтації особистості. Загалом було проаналізовано 92 зв'язки між латентними потягами та механізмами їх розрядки. Найчастіше у якості латентів виступали: *p* (любове володіння), *hu* (відчуження), *m* (дитяча залежність), *d* (деструктивність). Це вказує на домінування афективних, залежних, амбівалентно-агресивних і соціально-напружених внутрішніх тенденцій у досліджуваній вибірці. З боку розрядкових механізмів найбільш поширеними виявились: *h* (сексуальність), *e* (етичність), *s* (агресія), *k* (мислення), що свідчить про прагнення компенсувати несвідомі імпульси через тілесні, моральні, агресивні або раціональні форми вираження.

Найсильнішими виявились такі зв'язки:

- $p - h$ (5 зв'язків, 5.43% від загальної кількості), що свідчить про спрямованість афективної потреби до любові й володіння у площину сексуального вираження,

- $p - e$, $p - s$, $d - k$, $m - e$ (по 4 зв'язки, по 4.35% кожен), які ілюструють як компенсацію любовної потреби через моральність та агресію, так і трансформацію деструктивного імпульсу в інтелектуальну активність, а також етичне «приборкання» залежного дитячого потягу.

Співвідношення результатів за статтю показало, що жінки мають ширший спектр латентів і розрядок, з більш вираженими соціальними та емоційними аспектами (*p*, *m*, *h*), тоді як чоловіки частіше демонстрували цілеспрямовані прямі зв'язки з латентами типу *d*, *hu*, *s* і розрядками *k*, *hu*, *e*, що може вказувати на тенденцію до швидкої компенсації несвідомої напруги через тілесність або раціоналізацію.

Таким чином, отримані результати дозволяють зробити висновок, що в досліджуваній групі несвідомі потяги здебільшого пов'язані з темами близькості, прийняття, боротьби за увагу та інтеграції «іншого» як об'єкта потягу. Найбільш типовими способами компенсації виявились тілесно-чуттєва розрядка, моральна інтерналізація або когнітивна обробка імпульсів. Це вказує на тенденцію до амбівалентної

саморегуляції, у якій людина прагне знайти баланс між афективною потребою та соціально прийнятним її вираженням. Дані результати можуть слугувати підґрунтям для глибшої інтерпретації особистісних установок, професійних переваг та несвідомої мотивації, зокрема в контексті аналізу кар'єрного вибору та міжособистісних стратегій поведінки.

У контексті мого дослідження отримані результати вказують на те, що професійний вибір не є випадковим, а формується на основі глибинних структур несвідомого, де спадкові тенденції (у формі векторів потягів) визначають типові форми самореалізації. Таким чином, портретна діагностика Сонді підтверджує гіпотезу про те, що латентні спадкові потяги активно впливають на професійне самовизначення, виявляючись у внутрішніх мотиваційних конфліктах, спрямованості на сенс, взаємодію та потребу в емоційній підтримці, що критично важливо враховувати у профорієнтаційному супроводі.

Зафіксована активність за векторами *p* (параноїдність), *m* (маніакальність) та *d* (депресивність) свідчить про потенційну внутрішню напруженість, конфлікт між потребою у визнанні, досягненні й глибинними переживаннями вразливості.

Рекомендовано:

- глибинне індивідуальне консультування для опрацювання трансгенераційних лояльностей, несвідомих програм та прихованих емоційних конфліктів;
- інтерпретація професійних рішень у контексті родової історії, щоби ідентифікувати потенційно неусвідомлені сценарії;
- проведення особистісно-розвивального тренінгу, спрямованого на інтеграцію полярних тенденцій (сила–вразливість, дія–рефлексія);
- психоосвітня робота з розуміння динаміки несвідомих потягів і їх впливу на щоденну поведінку.

Методика «Акцент 2–90» (рис. 2.7.).

У процесі аналізу результатів за методикою акцентуацій характеру було визначено, що найвиразніше серед респондентів проявляється емотивність (11,2%). Ця риса вказує на високу чутливість, здатність до глибоких переживань, співпереживання та тонке реагування на соціальні ситуації. Такі особи відзначаються емоційною вразливістю, схильністю підтримувати інших та прагненням до гармонійних стосунків.

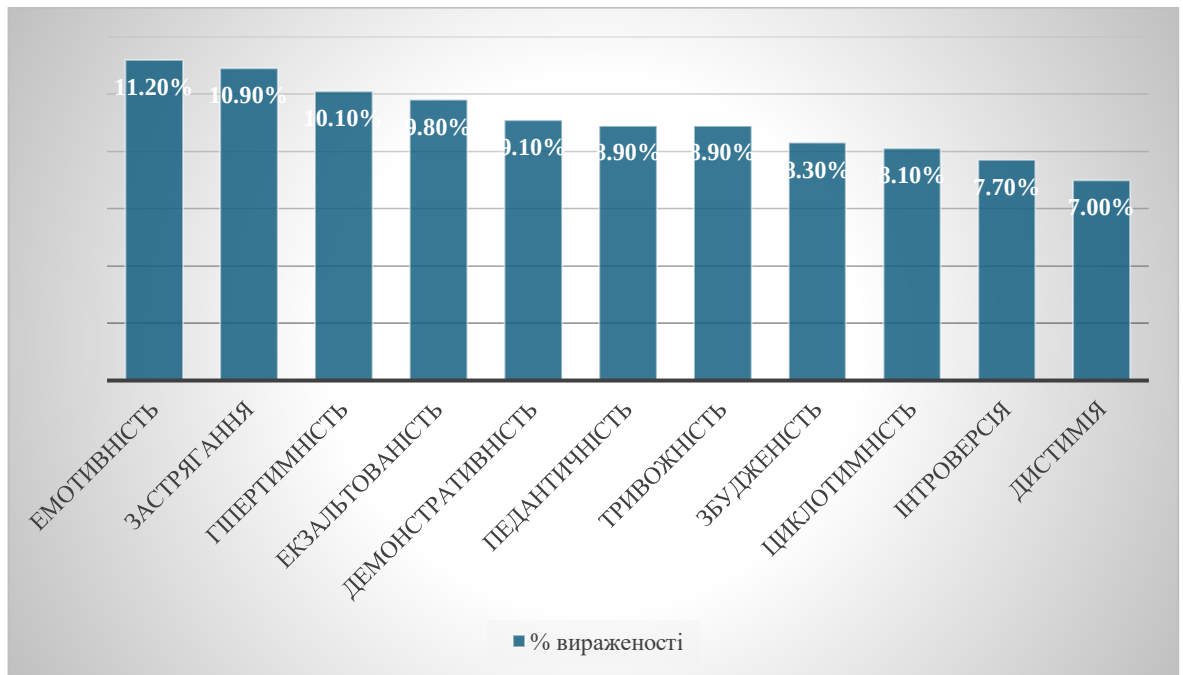

Рис. 2.7. Розподіл за акцентуаціями характеру 2–90

Другою за інтенсивністю виявилася схильність до застрягання (10,9%), що свідчить про певну ригідність у психічних процесах. Люди з такою особливістю схильні надовго фіксуватися на переживаннях чи образах, їм важче адаптуватися до змін і відмовлятися від усталених поглядів. Це може ускладнювати процес соціальної взаємодії та призводити до тривалих внутрішніх конфліктів.

Високий рівень також зафіксовано у гіпертимності (10,1%), яка проявляється у життєрадісності, активності, оптимістичному ставленні до життя та відкритості у спілкуванні. Такі респонденти демонструють

енергійність, товариськість і прагнення до активної участі у суспільному житті. Подібні риси сприяють швидкій адаптації до нових умов і підтримці широких соціальних контактів.

Дещо нижчі показники отримала екзальтованість (9,8%), яка виявляє схильність до емоційних крайнощів, яскравого вираження почуттів і переживань «на межі». Респонденти з такою акцентуацією відзначаються підвищеною чутливістю до прекрасного, схильністю до романтизму й виражених естетичних чи духовних орієнтацій.

Подібний рівень спостерігається у демонстративності (9,1%). Ця риса вказує на потребу у визнанні, прагнення справляти враження на інших, схильність до емоційної театральності. Особи з подібними проявами зазвичай мають добре розвинену комунікативність, проте можуть бути схильними до самопрезентації та перебільшень.

Дещо менший рівень мають педантичність і тривожність (по 8,9%). Перша з них свідчить про прагнення до порядку, акуратності, відповідальності, а також обережність у прийнятті рішень. Друга характеризує схильність до невпевненості, підвищеної чутливості до загроз і внутрішнього напруження. Обидві акцентуації формують певну напругу у внутрішньому світі особистості, але при цьому можуть сприяти дисциплінованості й відповідальності.

Менш вираженою виявилася збудженість (8,3%), що вказує на імпульсивність, конфліктність та схильність до афективних реакцій. Такі респонденти швидше реагують емоційно, часто діють спонтанно й можуть мати труднощі з контролем поведінки.

Циклотимність (8,1%) відображає нестабільність емоційної сфери, схильність до різких змін настрою, що ускладнює збереження стабільності у міжособистісних стосунках та професійній діяльності.

Досить помірним показником відзначилася інтроверсія (7,7%), яка свідчить про схильність до усамітнення, зосередження на внутрішньому світі та зниження інтересу до активних соціальних контактів. Це не

обов'язково є негативною рисою, оскільки такі особи зазвичай мають глибокий аналітичний підхід і здатність до рефлексії.

Найнижчий рівень показала дистимія (7,0%), що вказує на тенденцію до пригніченості, песимістичного сприйняття подій і зниженого життєвого тону. Проте, на рівні групи ця акцентуація виявилася найменш поширеною, що свідчить про відносно невисоку схильність респондентів до затяжних негативних емоційних станів.

У цілому аналіз результатів демонструє переважання емоційно забарвлених акцентуацій (емотивність, застрягання, екзальтованість, гіпертимність), що вказує на значний вплив емоційної сфери у формуванні поведінкових та особистісних особливостей респондентів.

У досліджуваній вибірці найбільш вираженими є емоційно-чуттєві (емотивність, екзальтованість), ригідно-утримувальні (застрягання, педантичність), а також активно-соціальні (гіпертимність, демонстративність) акцентуації. Це вказує на те, що переважна частина респондентів орієнтована на глибокі емоційні зв'язки, але при цьому демонструє внутрішню напруженість, потребу у контролі, схильність до стабільності та пошуку соціального схвалення.

Такий характерологічний профіль може мати як конструктивний вплив на професійну реалізацію (завдяки відповідальності, емоційній залученості, цілеспрямованості), так і вимагати ресурсів саморегуляції, оскільки висока чутливість або ригідність можуть призводити до емоційного вигорання або зниження гнучкості у змінних умовах.

Найбільш вираженими акцентуаціями виявилися емотивність, застрягання, гіпертимність та екзальтованість. Це свідчить про емоційну насиченість, чутливість до соціальних подразників і виражену реактивність. Рекомендації включають:

- розвиток емоційного інтелекту, зокрема здатності до самоспостереження, розпізнавання емоцій та регуляції афекту;

- групова робота або арт-терапевтичні методи для екологічного вираження емоцій та зниження перенапруги;
- тренінги з тайм-менеджменту та пріоритетності – особливо для осіб із застрягальними або педантичними тенденціями;
- психопрофілактика емоційного вигорання, особливо в соціальних професіях.

Методика «Карта інтересів» Є. Голомштока (рис. 2.8.).

За результатами проведення діагностики за методикою «Карта інтересів» Є. Голомштока було отримано доволі виразну картину професійних уподобань досліджуваної вибірки з двадцяти осіб. Аналіз показав, що найбільш привабливими для респондентів виявилися гуманітарні, соціальні та творчі напрями діяльності.

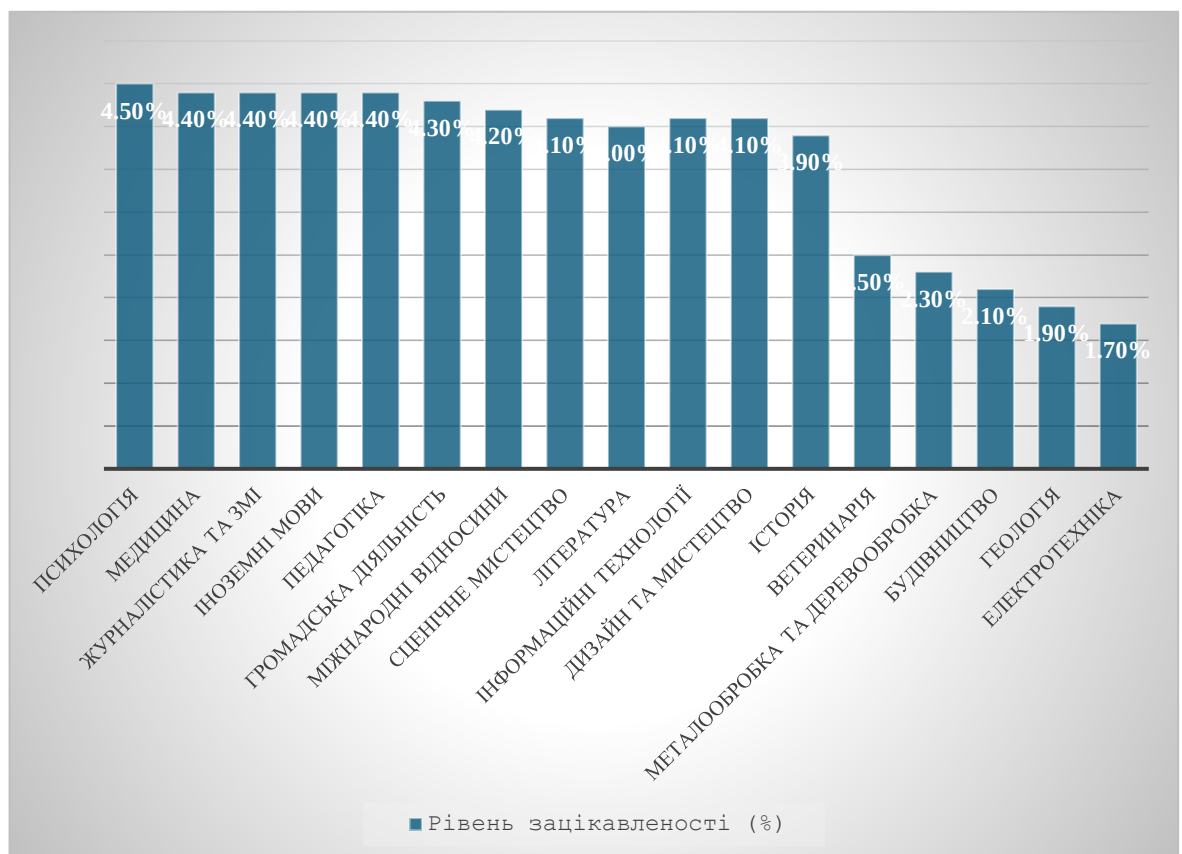

Рис. 2.8. Рівень зацікавленості

Найвищі показники інтересу зафіксовано у таких сферах, як психологія (4,5%), медицина (4,4%), журналістика та засоби масової

інформації (4,4%), іноземні мови (4,4%) та педагогіка (4,4%). Високий рівень уваги до цих сфер вказує на те, що досліджувані схильні орієнтуватися на професії, які передбачають інтенсивну взаємодію з людьми, комунікативну активність, уміння співпереживати та аналізувати внутрішній світ іншої людини. Усі ці галузі об'єднує соціальна значущість, оскільки вони спрямовані на допомогу, розвиток і підтримку інших.

Разом із цим результати виявили зацікавленість і в інших напрямках. Зокрема, респонденти продемонстрували підвищену увагу до громадської діяльності (4,3%), міжнародних відносин (4,2%) та сценічного мистецтва (4,1%). Крім того, інтереси виявилися вираженими й у сферах літератури, інформаційних технологій, дизайну та мистецтва, де показники коливалися в межах 4,0–4,1%. Це свідчить про те, що поряд із гуманітарно-соціальною орієнтацією вибірка має тяжіння і до творчої самореалізації, прагнення виражати себе через мистецтво, новітні технології та культурну діяльність.

Дещо нижчі, але все ж значущі результати спостерігаються в інтересі до історії (3,9%). Цей факт вказує на наявність у досліджуваних інтелектуальної допитливості та прагнення до глибшого розуміння минулого, культурної спадщини й закономірностей розвитку суспільства.

Натомість найменш привабливими для опитаних виявилися технічні, природничі та фізично орієнтовані сфери. Так, ветеринарія, металообробка, деревообробка, будівництво, геологія та електротехніка отримали найнижчі показники зацікавленості – у межах 1,7–2,5%. Це дозволяє зробити висновок, що респонденти меншою мірою тяжіють до професій, які потребують переважно технічних навичок, роботи з матеріальними об'єктами чи природними явищами, і віддають перевагу діяльності, пов'язаній із людьми та процесами спілкування.

Узагальнюючи результати, можна сказати, що профіль професійних інтересів досліджуваної групи має чітко виражену гуманітарно-соціальну

спрямованість. Домінують професії, пов'язані з комунікацією, навчанням, допомогою іншим, культурною діяльністю та творчістю. Така структура інтересів засвідчує високу соціальну чутливість респондентів, їхнє прагнення до участі в суспільно значущих процесах, готовність до емпатії та міжособистісної взаємодії. Окрім того, спостерігається схильність до аналітичного мислення та пошуку сенсу в професійній реалізації. У цілому, дані методики свідчать, що вибірка орієнтована на ті галузі, де поєднуються взаємодія з людьми, творчість і можливість впливати на розвиток суспільства.

Результати діагностики засвідчили домінування гуманітарної, соціальної та творчої спрямованості у професійних інтересах вибірки. Найвищі відсоткові показники зафіксовано у сферах психології (4.5%), медицини (4.4%), журналістики та ЗМІ (4.4%), іноземних мов (4.4%) та педагогіки (4.4%), що вказує на стійкий інтерес до міжособистісної взаємодії, комунікації, допомоги іншим, пізнання людини та розвитку.

Також значний рівень зацікавленості спостерігається у сферах громадської діяльності, міжнародних відносин, літератури, мистецтва та аналітичних напрямів, що свідчить про гнучкість мислення, відкритість до соціуму та виражене прагнення до змістовної реалізації в межах професій, пов'язаних із сенсотворенням, впливом на інших і соціальною активністю.

Найменшу зацікавленість респонденти виявили до технічних і прикладних галузей (ветеринарія, геологія, будівництво, електротехніка), що вказує на переважну орієнтацію вибірки на абстрактні, гуманітарні або соціально значущі види діяльності.

У контексті дослідження теми несвідомих детермінант кар'єрного вибору, отримані результати свідчать про можливий вплив внутрішньоособистісних тенденцій, ціннісних орієнтацій і спадкових потягів на формування професійних інтересів. Висока зацікавленість у соціально-комунікативних і допоміжних професіях може відображати як

свідомі установки, так і несвідомі глибинні програми професійної ідентифікації, що сформувалися внаслідок родової історії, ціннісної трансмісії та ідентифікації з фігурами значущих дорослих.

Результати вказують на гуманітарну й соціальну професійну орієнтацію більшості досліджуваних. Щоб підтримати особистісно значущу професійну реалізацію, рекомендовано:

- професійне консультування, спрямоване на вибір спеціальності у сферах «людина–людина»: психологія, медицина, педагогіка, соціальна сфера;
- розвиток навичок публічної комунікації та лідерства – у зв'язку з високим інтересом до громадської, політичної, міжособистісної активності;
- індивідуальна робота з внутрішніми бар'єрами, які можуть перешкоджати реалізації потенціалу у вибраних сферах;
- створення можливостей для проб і самовираження у творчих або соціальних напрямках (волонтерство, участь у проєктах, стажування).

Проведений кореляційний аналіз дозволив виявити як внутрішню узгодженість кожної використаної методики, так і взаємозв'язки між ними, що розкриває глибинні психологічні механізми професійного самовизначення. Особливу увагу приділено лише статистично значущим показникам, які відображають системні тенденції, а не випадкові коливання.

Зв'язки між Кейрсі та акцентуаціями характеру.

Таблиця 2.7. демонструє вагомі міжметодичні кореляції. Найсильніші зв'язки виявлено між екстраверсією (Е) та гіпертимністю ($r = 0,704$), а також застряганням ($r = 0,587$). Це підтверджує, що відкриті й комунікабельні особистості частіше виявляють емоційну піднесеність і тенденцію до фіксації на значущих переживаннях. Екстраверсія також пов'язана з тривожністю ($r = 0,485$) і демонстративністю ($r = 0,528$), що розкриває складний емоційний фон цих осіб. Водночас інтроверсія (І) має

зворотні зв'язки, зокрема з деякими акцентуаціями, що підтверджує її протилежну природу. Таким чином, типологія Кейрсі узгоджується з класифікацією акцентуацій, підкріплюючи їх взаємну валідність. (Табл. 2.7.)

Таблиця 2.7.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Акцент.

		Е	І	С	Н	Т	Ф	Ж	Р	Яскра- вість
Гіпертимність	г	0,704**	-	0,254	-0,254	0,020	-0,020	-0,010	0,010	-0,014
	р	0,001	0,704**	0,280	0,280	0,933	0,933	0,965	0,965	0,953
Застрагання	г	0,587**	-.587**	0,423	-0,423	-0,028	0,028	0,111	-0,111	0,030
	р	0,006	0,006	0,063	0,063	0,906	0,906	0,640	0,640	0,900
Емотивність	г	0,057	-0,057	-0,403	0,403	-0,439	0,439	-0,184	0,184	-0,336
	р	0,813	0,813	0,078	0,078	0,053	0,053	0,439	0,439	0,147
Педантичність	г	0,308	-0,308	-0,173	0,173	0,128	-0,128	-0,349	0,349	-0,389
	р	0,187	0,187	0,467	0,467	0,592	0,592	0,132	0,132	0,090
Тривожність	г	0,485*	-0,485*	-0,105	0,105	-0,119	0,119	-0,336	0,336	-0,175
	р	0,030	0,030	0,659	0,659	0,617	0,617	0,147	0,147	0,462
Циклотимність	г	-0,141	0,141	0,022	-0,022	-0,190	0,190	-0,539*	0,539*	-0,357
	р	0,553	0,553	0,928	0,928	0,423	0,423	0,014	0,014	0,122
Демонстра- тивність	г	0,528*	-0,528*	-0,152	0,152	-0,400	0,400	-0,425	0,425	-0,257
	р	0,017	0,017	0,521	0,521	0,080	0,080	0,062	0,062	0,275
Збудливість	г	0,004	-0,004	0,039	-0,039	-0,194	0,194	-0,376	0,376	-0,228
	р	0,987	0,987	0,870	0,870	0,411	0,411	0,102	0,102	0,334
Дистимія	г	-0,107	0,107	-0,051	0,051	-0,117	0,117	-0,172	0,172	-0,064
	р	0,654	0,654	0,830	0,830	0,623	0,623	0,467	0,467	0,789
Екзальто- ваність	г	0,154	-0,154	-0,243	0,243	-0,383	0,383	-0,439	0,439	-0,548*
	р	0,516	0,516	0,303	0,303	0,095	0,095	0,053	0,053	0,012
Інтроверсія	г	-0,433	0,433	-0,075	0,075	0,576**	-	0,221	-0,221	0,132
	р	0,057	0,057	0,752	0,752	0,008	0,576**	0,350	0,350	0,578

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:

* – $p < 0,05$;

** – $p < 0,01$.

Кореляції між Сонді та Акцентом 2–90.

Простежується важлива закономірність: інтроверсія виявила позитивний зв'язок із k+ ($r = 0,502$) та d+ ($r = 0,521$). Це означає, що

схильність до інтроверсії узгоджується з кататонними рисами (тенденцією до внутрішньої ригідності, блокування реакцій) та депресивними механізмами. Таким чином, типологічні характеристики особистості знаходять підтвердження у глибинних потягах, що виявляються в тесті Сонді. (Табл. 2.8.)

Таблиця 2.8.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Сонді та Акцент.

		h+	s+	e+	hy+	k+	p+	d+	m+
Гіпертимність	r	0,242	0,067	0,023	-0,303	-0,208	0,037	-0,097	0,153
	p	0,303	0,780	0,925	0,194	0,379	0,875	0,684	0,519
Застрагання	r	0,067	-0,184	0,125	-0,209	-0,060	-0,063	0,072	0,248
	p	0,779	0,438	0,600	0,376	0,802	0,792	0,762	0,292
Емотивність	r	-0,007	0,086	0,358	-0,017	-0,003	0,095	-0,264	-0,113
	p	0,975	0,718	0,121	0,944	0,989	0,689	0,261	0,634
Педантичність	r	-0,344	-0,440	0,074	0,276	0,244	-0,004	0,354	-0,052
	p	0,137	0,052	0,757	0,240	0,301	0,987	0,126	0,827
Тривожність	r	0,241	-0,366	0,175	0,021	-0,162	0,072	-0,208	0,188
	p	0,305	0,113	0,460	0,929	0,494	0,763	0,379	0,427
Циклотимність	r	-0,111	-0,167	0,344	0,106	0,233	-0,063	-0,184	0,037
	p	0,640	0,481	0,137	0,658	0,324	0,793	0,438	0,877
Демонстративність	r	0,138	0,079	0,189	0,001	-0,084	-0,181	-0,208	0,071
	p	0,563	0,740	0,424	0,995	0,724	0,445	0,379	0,765
Збудливість	r	-0,054	0,080	0,444*	0,021	0,193	-0,036	-0,286	-0,136
	p	0,820	0,736	0,050	0,931	0,414	0,881	0,221	0,567
Дистимія	r	-0,154	-0,462*	0,144	0,342	-0,005	-0,031	0,135	0,093
	p	0,518	0,040	0,544	0,140	0,984	0,898	0,570	0,695
Екзальтованість	r	-0,201	0,208	0,216	0,178	0,251	0,205	-0,336	-0,277
	p	0,395	0,379	0,361	0,454	0,285	0,386	0,147	0,237
Інтроверсія	r	-0,392	-0,246	-0,292	0,275	0,502*	-0,248	0,521*	-0,105
	p	0,087	0,296	0,212	0,241	0,024	0,291	0,019	0,659

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції: * – $p < 0,05$

Зв'язок між показниками методики Кейрсі та Люшера

За результатами кореляційного аналізу за коефіцієнтом Пірсона, значущих зв'язків ($p < 0,05$) між типологічними показниками за Кейрсі (E, I, S, N, T, F, J, P) та кольоровими перевагами за Люшером не виявлено. Це свідчить, що вибір кольорів не має вираженої статистичної залежності від типів темпераменту або домінуючих психологічних характеристик за Кейрсі. Хоча спостерігаються деякі тенденції – наприклад, помірно негативна кореляція між екстраверсією (E) та червоним кольором ($r = -0,323$), а також позитивна між інтроверсією (I) та червоним ($r = 0,323$) – ці зв'язки не досягають рівня статистичної значущості. Це можна трактувати як слабо виражену тенденцію інтровертів схилитися до більш активних, енергійних кольорів, що компенсують їхню стриманість, а екстравертів – до спокійніших відтінків. В інших поєднаннях показників коефіцієнти r коливаються у межах $\pm 0,3$, що свідчить про слабкий зв'язок. Загалом, відсутність значущих кореляцій говорить про те, що система типологій Кейрсі та Люшера вимірює різні, відносно незалежні психологічні аспекти. (Табл.2.9)

Таблиця 2.9.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Люшера.

		ВК	Синій	Зелений	Червоний	Жовтий	Фіюловий	Коричневий	Чорний	Сірий
E	r	0,247	0,120	0,069	-0,323	-0,233	-0,236	0,215	0,089	0,264
	p	0,295	0,614	0,773	0,164	0,322	0,316	0,362	0,710	0,261
I	r	-0,247	-0,120	-0,069	0,323	0,233	0,236	-0,215	-0,089	-0,264
	p	0,295	0,614	0,773	0,164	0,322	0,316	0,362	0,710	0,261
S	r	0,153	0,203	-0,088	-0,370	-0,092	-0,112	0,082	0,366	0,005
	p	0,519	0,391	0,713	0,109	0,701	0,638	0,730	0,112	0,983
N	r	-0,153	-0,203	0,088	0,370	0,092	0,112	-0,082	-0,366	-0,005
	p	0,519	0,391	0,713	0,109	0,701	0,638	0,730	0,112	0,983
T	r	-0,236	-0,089	-0,200	0,209	-0,070	0,061	-0,352	0,170	0,200
	p	0,317	0,711	0,398	0,377	0,770	0,799	0,128	0,473	0,398
F	r	0,236	0,089	0,200	-0,209	0,070	-0,061	0,352	-0,170	-0,200
	p	0,317	0,711	0,398	0,377	0,770	0,799	0,128	0,473	0,398
J	r	0,091	-0,140	0,254	0,242	-0,140	0,188	0,030	-0,223	-0,187
	p	0,703	0,557	0,280	0,304	0,555	0,427	0,901	0,345	0,431
P	r	-0,091	0,140	-0,254	-0,242	0,140	-0,188	-0,030	0,223	0,187
	p	0,703	0,557	0,280	0,304	0,555	0,427	0,901	0,345	0,431

Яск ра- віст ь	г	0,101	-0,176	0,334	0,268	-0,217	0,286	-0,126	-0,132	-0,238
	р	0,673	0,458	0,149	0,254	0,359	0,222	0,597	0,578	0,313

Психологічні типи за Кейрсі не демонструють суттєвої взаємозалежності з кольоровими перевагами за Люшером. Обидві методики відображають різні площини особистісної структури – когнітивно-поведінкову та емоційно-перцептивну.

Зв'язки між показниками методики Кейрсі та Сонді

У таблиці 2.10. спостерігається лише одна статистично значуща кореляція ($p = 0,025$) між шкалою S (сенсорика) методики Кейрсі та показником m^+ тесту Сонді ($r = 0,500$). Це означає, що особи, схильні до сприйняття конкретної інформації, мають тенденцію до більшої активності потягів, пов'язаних із потребою у ніжності, прив'язаності та міжособистісному контакті (комплекс m^+). Інші коефіцієнти не досягають рівня значущості, хоча можна відзначити помірні позитивні тенденції між типом N (інтуїція) і показником m^- ($r = 0,500$; $p = 0,025$), що свідчить про протилежну полярність у тій же сфері потягів. Це підтверджує, що інтуїтивний тип схильний до більш відстороненого сприйняття міжособистісних зв'язків. Решта зв'язків є слабкими або відсутніми, що говорить про незалежність особистісних типів Кейрсі від глибинно-потягової структури за Сонді. (Табл.2.10)

Таблиця 2.10.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Сонді.

		E	I	S	N	T	F	J	P	Яскравість
h+	r	0,214	-0,214	0,174	-0,174	-0,151	0,151	-0,006	0,006	0,286
	p	0,365	0,365	0,462	0,462	0,524	0,524	0,980	0,980	0,221

h-	r	-0,214	0,214	-0,174	0,174	0,151	-0,151	0,006	-0,006	-0,286
	p	0,365	0,365	0,462	0,462	0,524	0,524	0,980	0,980	0,221
s+	r	-0,049	0,049	-0,307	0,307	-0,204	0,204	0,323	-0,323	0,093
	p	0,837	0,837	0,189	0,189	0,389	0,389	0,164	0,164	0,698
s-	r	0,049	-0,049	0,307	-0,307	0,204	-0,204	-0,323	0,323	-0,093
	p	0,837	0,837	0,189	0,189	0,389	0,389	0,164	0,164	0,698
e+	r	-0,011	0,011	-0,228	0,228	-0,032	0,032	0,121	-0,121	-0,081
	p	0,962	0,962	0,334	0,334	0,895	0,895	0,611	0,611	0,734
e-	r	0,011	-0,011	0,228	-0,228	0,032	-0,032	-0,121	0,121	0,081
	p	0,962	0,962	0,334	0,334	0,895	0,895	0,611	0,611	0,734
hy+	r	-0,265	0,265	-0,209	0,209	0,079	-0,079	-0,090	0,090	-0,102
	p	0,260	0,260	0,377	0,377	0,739	0,739	0,707	0,707	0,668
hy-	r	0,265	-0,265	0,209	-0,209	-0,079	0,079	0,090	-0,090	0,102
	p	0,260	0,260	0,377	0,377	0,739	0,739	0,707	0,707	0,668
k+	r	-0,248	0,248	-0,078	0,078	0,002	-0,002	-0,033	0,033	-0,175
	p	0,293	0,293	0,745	0,745	0,994	0,994	0,891	0,891	0,460
k-	r	0,248	-0,248	0,078	-0,078	-0,002	0,002	0,033	-0,033	0,175
	p	0,293	0,293	0,745	0,745	0,994	0,994	0,891	0,891	0,460
p+	r	0,226	-0,226	-0,052	0,052	0,131	-0,131	-0,057	0,057	-0,227
	p	0,338	0,338	0,829	0,829	0,582	0,582	0,810	0,810	0,336
p-	r	-0,226	0,226	0,052	-0,052	-0,131	0,131	0,057	-0,057	0,227
	p	0,338	0,338	0,829	0,829	0,582	0,582	0,810	0,810	0,336
d+	r	-0,154	0,154	0,050	-0,050	0,324	-0,324	0,120	-0,120	0,080
	p	0,516	0,516	0,834	0,834	0,163	0,163	0,614	0,614	0,738
d-	r	0,154	-0,154	-0,050	0,050	-0,324	0,324	-0,120	0,120	-0,080
	p	0,516	0,516	0,834	0,834	0,163	0,163	0,614	0,614	0,738
m+	r	0,233	-0,233	0,500	-0,500	-0,134	0,134	-0,359	0,359	-0,057
	p	0,324	0,324	0,025	0,025	0,572	0,572	0,121	0,121	0,812
m-	r	-0,233	0,233	-0,500	0,500	0,134	-0,134	0,359	-0,359	0,057
	p	0,324	0,324	0,025	0,025	0,572	0,572	0,121	0,121	0,812

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції: – $p < 0,05$

Лише показники сенсорики та інтуїції мають помірний зв'язок із афективно-потяговими тенденціями ($m_{\pm}$), що відображає відмінності у способі переживання міжособистісних стосунків. Загалом, методики вимірюють різні рівні психіки – свідомий (Кейрсі) і несвідомий (Сонді).

Зв'язки між показниками методики Люшера та Сонді

Зафіксовано кілька значущих кореляцій. Найсильніші зв'язки спостерігаються між кольором «коричневий» і показником h^+ тесту Сонді ($r = 0,624$; $p = 0,003$), а також «коричневий» і k^+ ($r = -0,467$; $p = 0,038$). Позитивна кореляція між h^+ і коричневим кольором вказує на те, що перевага теплого, «земного» відтінку асоціюється з потребою у стабільності, фізичному комфорті, турботі про тіло. Натомість негативний зв'язок між k^+ і цим кольором свідчить, що схильність до контролю та самостриманості (k^+) зменшується у осіб із вибором «коричневого». Також відзначено значущі кореляції між показником s^+ (потяг до самоствердження) і жовтим кольором ($r = 0,601$; $p = 0,005$), що може вказувати на зв'язок між оптимістичним, експансивним емоційним фоном і потребою у самореалізації. Крім того, d^+ (агресивно-енергетичний потяг) позитивно пов'язаний із чорним ($r = 0,686$; $p = 0,001$) і негативно з коричневим ($r = -0,521$; $p = 0,019$), що узгоджується з уявленнями про чорний як символ протесту та волі. Помірна негативна кореляція між h^+ і коричневим ($r = -0,497$; $p = 0,026$) свідчить, що вибір цього кольору знижує демонстративність і потребу у визнанні. (Табл.2.11.)

Таблиця 2.11.
Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Люшера та Сонді.

		ВК	Синій	Зеле- ний	Чер- воний	Жов- тий	Фіоле- товий	Корич- невий	Чор- ний	Сірий
h^+	r	0,150	-0,268	0,340	-0,363	0,156	0,161	0,624	-0,308	-0,298
	p	0,529	0,254	0,142	0,115	0,512	0,499	0,003	0,186	0,202
h^-	r	-0,150	0,268	-0,340	0,363	-0,156	-0,161	-0,624	0,308	0,298
	p	0,529	0,254	0,142	0,115	0,512	0,499	0,003	0,186	0,202
s^+	r	-0,174	-0,249	0,155	0,153	0,601	-0,160	0,255	-0,523	-0,129

	p	0,464	0,289	0,514	0,519	0,005	0,501	0,278	0,018	0,588
s-	r	0,174	0,249	-0,155	-0,153	-0,601	0,160	-0,255	0,523	0,129
	p	0,464	0,289	0,514	0,519	0,005	0,501	0,278	0,018	0,588
e+	r	-0,157	-0,257	0,114	0,486	0,039	-0,129	0,102	-0,116	-0,124
	p	0,508	0,274	0,633	0,030	0,871	0,589	0,669	0,627	0,602
e-	r	0,157	0,257	-0,114	-0,486	-0,039	0,129	-0,102	0,116	0,124
	p	0,508	0,274	0,633	0,030	0,871	0,589	0,669	0,627	0,602
hy+	r	-0,222	0,133	-0,417	0,293	-0,134	0,192	-0,497	-0,088	0,381
	p	0,346	0,576	0,067	0,211	0,573	0,418	0,026	0,712	0,097
hy-	r	0,222	-0,133	0,417	-0,293	0,134	-0,192	0,497	0,088	-0,381
	p	0,346	0,576	0,067	0,211	0,573	0,418	0,026	0,712	0,097
k+	r	-0,225	0,156	-0,337	0,185	0,165	-0,320	-0,467	0,279	0,319
	p	0,341	0,512	0,146	0,435	0,487	0,170	0,038	0,234	0,171
k-	r	0,225	-0,156	0,337	-0,185	-0,165	0,320	0,467	-0,279	-0,319
	p	0,341	0,512	0,146	0,435	0,487	0,170	0,038	0,234	0,171
p+	r	0,170	0,230	0,009	-0,117	-0,133	0,108	0,199	-0,326	0,013
	p	0,473	0,329	0,971	0,625	0,576	0,649	0,400	0,161	0,958
p-	r	-0,170	-0,230	-0,009	0,117	0,133	-0,108	-0,199	0,326	-0,013
	p	0,473	0,329	0,971	0,625	0,576	0,649	0,400	0,161	0,958
d+	r	0,012	0,116	-0,063	0,042	-0,266	-0,082	-0,521	0,686	0,049
	p	0,959	0,627	0,793	0,859	0,257	0,731	0,019	0,001	0,836
d-	r	-0,012	-0,116	0,063	-0,042	0,266	0,082	0,521	-0,686	-0,049
	p	0,959	0,627	0,793	0,859	0,257	0,731	0,019	0,001	0,836
m+	r	0,319	0,168	0,082	-0,404	-0,391	0,094	0,160	0,346	-0,086
	p	0,171	0,478	0,732	0,077	0,088	0,693	0,499	0,135	0,718
m-	r	-0,319	-0,168	-0,082	0,404	0,391	-0,094	-0,160	-0,346	0,086
	p	0,171	0,478	0,732	0,077	0,088	0,693	0,499	0,135	0,718

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:
 – $p < 0,01$.
 – $p < 0,05$;

Методики Люшера та Сонді частково корелюють, відображаючи спільну емоційно-мотиваційну сферу. Колірні уподобання виявляються показником глибинних потягів, особливо в площині стабільності, енергії та самоствердження.

Зв'язки між показниками методики Люшера та Акцентуацій характеру

Зафіксовано кілька статистично значущих зв'язків. Найвиразніші – між екзальтованістю та синім кольором ($r = -0,506$; $p = 0,023$), а також

між екзальтованістю та зеленим ($r = -0,447$; $p = 0,048$) і жовтим ($r = 0,468$; $p = 0,038$). Це означає, що люди з високим рівнем емоційної піднесеності уникають спокійних, стабілізуючих кольорів, натомість обирають динамічні, активні відтінки. Також виявлено позитивний зв'язок між демонстративністю та сірим кольором ($r = 0,569$; $p = 0,009$), що може свідчити про приховану потребу таких осіб у емоційному захисті та нейтральності. Педантичність має позитивний зв'язок із сірим ($r = 0,480$; $p = 0,032$), що відображає схильність педантичних осіб до впорядкованості та стриманості. Інтроверсія негативно корелює з коричневим кольором ($r = -0,450$; $p = 0,046$), що свідчить про емоційну дистанційованість та знижену тілесно-чуттєву залученість. (Табл.2.12.)

Таблиця 2.12.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Люшера та Акцент.

		ВК	Синій	Зеле- ний	Чер- воний	Жов- тий	Фіоле- товий	Корич- невий	Чор- ний	Сірий
Гіпертимність	r	-0,110	-0,179	-0,151	-0,160	0,025	-0,143	0,093	-0,009	0,435
	p	0,645	0,450	0,524	0,500	0,916	0,547	0,697	0,971	0,055
Застрагання	r	0,097	-0,163	0,049	-0,277	-0,250	-0,124	0,153	0,323	0,231
	p	0,684	0,493	0,837	0,237	0,288	0,602	0,520	0,164	0,328
Емотивність	r	-0,151	-0,112	-0,142	0,168	0,129	0,056	0,331	-0,293	-0,075
	p	0,526	0,637	0,550	0,479	0,589	0,813	0,154	0,211	0,752
Педантичність	r	-0,235	-0,029	-0,408	0,012	-0,179	-0,090	-0,260	0,358	0,480
	p	0,318	0,902	0,074	0,960	0,451	0,705	0,269	0,122	0,032
Тривожність	r	0,079	-0,007	-0,038	-0,117	-0,250	0,003	0,335	0,075	0,014
	p	0,741	0,975	0,873	0,623	0,287	0,989	0,149	0,755	0,955
Циклотимність	r	-0,325	-0,120	-0,172	0,258	0,252	-0,242	-0,023	0,210	-0,062
	p	0,162	0,616	0,468	0,272	0,284	0,304	0,922	0,375	0,796
Демонстра- тивність	r	-0,301	-0,250	-0,273	0,121	0,153	-0,278	-0,021	-0,092	0,569
	p	0,196	0,288	0,244	0,610	0,519	0,235	0,931	0,700	0,009
Збудливість	r	-0,416	-0,299	-0,121	0,389	0,344	-0,332	-0,094	0,103	0,093
	p	0,068	0,201	0,611	0,090	0,138	0,153	0,693	0,665	0,698
Дистимія	r	-0,159	-0,392	0,154	0,176	-0,136	0,038	0,047	0,244	-0,104
	p	0,503	0,087	0,517	0,458	0,568	0,874	0,844	0,299	0,662
Екзальтованіс- ть	r	-0,506	-0,178	-0,447	0,283	0,468	-0,349	0,149	-0,174	0,307
	p	0,023	0,453	0,048	0,226	0,038	0,131	0,529	0,464	0,189
Інтроверсія	r	-0,205	-0,030	-0,215	0,157	-0,003	-0,126	-0,450	0,398	0,220
	p	0,387	0,901	0,363	0,510	0,990	0,598	0,046	0,082	0,351

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції: $-p < 0,05$; $-p < 0,01$.

Колірні вибори тісно пов'язані з характерологічними рисами. Особи з емоційною піднесеністю тягнуться до яскравих кольорів, а педантичні чи інтровертні – до спокійних, нейтральних. Це підтверджує проєктивний характер тесту Люшера як відображення особистісної динаміки.

Отримані результати демонструють, що кожна методика має внутрішню цілісність і водночас взаємодоповнює інші інструменти. Опитувальник Кейрсі підтвердив чітку дихотомічну структуру, методика Люшера – стійкі блоки емоційно-кольорових асоціацій, а тест Сонді – складну систему латентних потягів. Найбільш інформативними є міжметодичні кореляції, які засвідчують:

- екстраверсія та інтроверсія мають найбільшу кількість зв'язків із різними шкалами, підтверджуючи їх центральне значення у структурі особистості;
- кольорові уподобання пов'язані з емоційними акцентуаціями, що відображає роль сенсорних і емоційних каналів у регуляції поведінки;
- латентні потяги за Сонді резонують з акцентуаціями характеру, формуючи глибинне підґрунтя для особистісних типів.

Таким чином, кореляційний аналіз довів валідність використаного комплексу методик і підтвердив їхню здатність взаємно підсилювати інтерпретацію даних. Виявлені системні зв'язки свідчать про багатовимірність особистості, де свідомі установки, емоційні уподобання та несвідомі потяги інтегруються у єдину психологічну структуру, що визначає особливості професійного вибору.

Висновки до розділу 2

У процесі глибинно-психологічного дослідження впливу спадкових потягів на професійний вибір було використано п'ять діагностичних методик, кожна з яких висвітлювала окремі аспекти несвідомої динаміки особистості: опитувальника типів темпераменту

Девіда Кейрсі, тесту кольорових переваг Макса Люшера, тесту портретних виборів Леопольда Сонді, методики «Акцент 2–90» та методики «Карта інтересів» Є. Голомштока. Результати цих методик дозволили отримати цілісну картину особистості досліджуваних із урахуванням їх темпераменту, емоційного фону, несвідомих потягів, характерологічних особливостей і професійної спрямованості.

Опитувальник Кейрсі виявив, що переважна більшість респондентів (80%) належать до типу «Охоронець» (SJ), що вказує на їх схильність до структурованості, відповідальності, орієнтації на стабільність і порядок, традиції й виконання обов'язку. Такий темперамент пов'язаний із потребою в безпеці, відповідальності та передбачуваності, що визначає вибір професій, де важлива структура, сталість і суспільна значущість. Менші групи склали типи «Ідеаліст» (NF) і «Рационал» (NT), що свідчить про наявність осіб, орієнтованих на гуманістичні цінності та стратегічне мислення відповідно.

Кольоровий тест Макса Люшера виявив домінування емоційної потреби у гармонії, контролі та стабільності (зелений, синій, червоний), а також наявність психофізіологічного напруження у значної частини вибірки (50% – зниження вегетативного тону). Це вказує на прагнення до самореалізації через діяльність, що водночас є ресурсно затратною, викликаючи потребу в емоційному захисті та відновленні. Водночас значна частина вибірки мала вегетативний коефіцієнт понад 1.5, що може вказувати на приховану напруженість або перезбудження. Це дозволяє зробити висновок про потребу в саморегуляції та відновленні ресурсу в контексті професійної активності.

Дані тесту Сонді засвідчили підвищену активність за векторами p (параноїдність), m (маніакальність) і d (депресивність), що може свідчити про внутрішню амбівалентність, напруженість між прагненням до контролю, дії, визнання – та прихованим емоційним виснаженням або латентною тривогою. Водночас загальна картина потягів не є

патологічною, проте демонструє глибинну напруженість як чинник, що впливає на кар'єрні рішення. Найвиразнішими латентами були *p* (амбіціозність), *hu* (відчуження), *m* (контактність) та *d* (сталість) – усі вони вказують на афективне ядро, внутрішню потребу у значущості, приналежності, взаємодії та сталості; розрядка цих латентів найчастіше відбувалась через *h* (сексуальність), *e* (етичність), *s* (агресію), *k* (мислення) – що свідчить про компенсацію через тілесні, моральні, раціональні або агресивні моделі поведінки. Усього було зафіксовано 92 зв'язки між латентами і формами розрядки, з яких *p* – *h* (5.43%), *p* – *e* / *s*, *d* – *k*, *m* – *e* (по 4.35%) – найсильніші; у жінок домінували латенти з емоційно-соціальним змістом (*h*, *p*, *m*), тоді як у чоловіків – більш імпульсивні та тілесно забарвлені (*d*, *hu*, *s*); це свідчить про гендерні відмінності у способах компенсації глибинної напруги: через емоційність і зв'язки – у жінок; через інтелектуалізацію та тілесність – у чоловіків.

Методика «Акцент 2–90» показала найбільш вираженими риси емотивність, застрягання, гіпертимність та екзальтованість, що свідчить про емоційну насиченість, вразливість, здатність до глибокого переживання та емпатії, енергійність та потребу у значущій діяльності; наявність виражених особистісних тенденцій до самодисципліни та внутрішньої моральності, що може слугувати як ресурсом для реалізації у гуманітарних, соціальних чи творчих професіях, так і фактором ризику для емоційного виснаження при надмірному навантаженні. Такий характерологічний профіль корелює з професіями, що вимагають емоційної включеності, адаптивності та соціальної чутливості.

За результатами методики Голомштока, професійні інтереси досліджуваних спрямовані на сфери з високим рівнем міжособистісної взаємодії, психологічної глибини або соціальної значущості, та зосереджені в галузях психології, медицини, освіти, журналістики, педагогіки, іноземних мов, мистецтва і громадської діяльності. Це свідчить про високу гуманітарну спрямованість вибірки, де провідними є

інтереси до людини, комунікації, допомоги іншим, самоактуалізації, пізнання й впливу на соціальне середовище.

Узагальнюючи, результати п'яти методик демонструють узгоджену картину: респонденти виявляють глибоку емоційну чутливість, соціальну орієнтованість, стабільну гуманітарну спрямованість і внутрішню динаміку, що може бути результатом взаємодії свідомих мотивацій і несвідомих потягів. Ці глибинні детермінанти варто враховувати при індивідуальному професійному консультуванні, адже вони можуть як сприяти реалізації, так і формувати внутрішні бар'єри, якщо не будуть усвідомлені й інтегровані в професійне самовизначення. Також результати показують, що в досліджуваній вибірці домінують глибинні потреби у приналежності, прийнятті, сенсі, дії та емоційній безпеці. Вони трансформуються у професійні вибори через структури темпераменту, інтересів, характеру й несвідомих компенсаторних механізмів. Вибір професії виявляється не лише раціональним, а насамперед – психодинамічно обумовленим, тобто відображає глибинну спадкову програму особистості, яка прагне до самореалізації через професійну діяльність. Ці результати свідчать про доцільність інтеграції глибинно-психологічного підходу у профорієнтацію та кар'єрне консультування, що дозволяє враховувати не лише інтереси та здібності, а й архетипічні сценарії, латентні потяги та внутрішні конфлікти, які впливають на вибір життєвого шляху.

ВИСНОВКИ

У ході психологічного дослідження здійснено глибинний аналіз впливу несвідомих психічних процесів, зокрема спадкових потягів, на професійне самовизначення та кар'єрну реалізацію особистості. Результати дослідження показали, що професійний вибір не зводиться лише до свідомого раціонального рішення, а є складним внутрішнім процесом, у якому взаємодіють свідомі мотиви, емоційно-ціннісні установки та глибинні несвідомі тенденції. Саме ці латентні чинники формують основу професійних інтересів, схильностей і напрямів самореалізації, визначаючи індивідуальну траєкторію розвитку особистості.

Теоретичний аналіз довів, що поняття несвідомого посідає центральне місце у класичних і сучасних психологічних концепціях. У працях З. Фрейда воно постає як динамічна енергетична структура, що регулює внутрішній конфлікт між потягами, моральними нормами та вимогами реальності. К. Г. Юнг розглядав несвідоме як багаторівневу систему, що поєднує особисті та колективні аспекти, у яких архетипічні образи задають символічні моделі життєвої та професійної поведінки. Л. Сонді, своєю чергою, увів поняття «спадкових потягів» і показав, що вибір життєвого чи професійного шляху нерідко відбувається під впливом родових програм і несвідомих сценаріїв, які відтворюються між поколіннями.

Подальший розвиток ідей глибинної психології в українській науці (М. Вигдорчик, А. Карпенко, О. Шелестова, Т. Жданова, О. Васильченко) підтвердив значущість психодинамічного підходу у вивченні процесів професійної адаптації, мотивації та формування ідентичності. Сучасні дослідники доводять, що несвідомі механізми впливають на стабільність професійного розвитку, рівень внутрішньої гармонії та готовність до самореалізації.

Емпірична частина роботи показала, що між несвідомими потягами, особистісними характеристиками та професійними орієнтаціями існує закономірний взаємозв'язок. На основі застосування комплексу психодіагностичних методик (методу портретних виборів Л. Сонді, тестів М. Люшера, Д. Кейрсі, Акцент 2–90, Є. Голомштока) виявлено, що несвідомі тенденції можуть визначати схильність до певних сфер діяльності, типи міжособистісних взаємодій і способи реалізації внутрішніх мотивів. Це свідчить про те, що несвідоме виконує роль внутрішнього регулятора, який спрямовує професійні прагнення у відповідності до індивідуальної психічної структури.

Отримані результати підтвердили, що процес професійного самовизначення є багаторівневим і системним. У ньому поєднуються когнітивні, емоційні та глибинно-мотиваційні компоненти, що забезпечують цілісність особистісного розвитку. Усвідомлення впливу несвідомих чинників на професійний вибір дозволяє не лише краще зрозуміти власні ресурси та обмеження, але й досягти більшої внутрішньої узгодженості між особистими прагненнями й зовнішніми умовами самореалізації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання у сфері кар'єрного консультування, психодіагностики та професійного розвитку. Врахування несвідомих аспектів у процесі вибору професії сприяє формуванню зрілої професійної ідентичності, підвищенню рівня задоволеності діяльністю та гармонізації взаємин між внутрішнім потенціалом і реальними можливостями людини.

Таким чином, результати роботи підтверджують, що несвідоме є фундаментальною складовою професійного вибору, а його дослідження відкриває нові перспективи для розуміння процесів самореалізації, покликання і життєвого смислу особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко С. Д. Вплив акцентуацій характеру підлітків на вибір професії. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка та психологія*. 2011. Т. 19, № 9/1.
2. Васильченко О., Жданова Т. Технологічно-психодинамічний підхід до оцінки психологічного стану: можливості і перспективи. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 1 С. 260–274. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/706/718> (дата звернення 05.08.2025)
3. Вигдорчик М. Методи психодинамічної діагностики в комплексному медичному огляді моряків: дис. канд. мед. наук. Одеса, 1999. 144 с.
4. Вигдорчик М. Методи психодинамічної діагностики у комплексному медичному огляді моряків: автореф. дис. канд. мед. наук. Одеса, 1999. 20 с.
5. Вигдорчик М. Монографія «Методика Акцент 2-90». Київ, 2008, 31 с.
6. Вигдорчик М. Метод багатостороннього дослідження особистості. Психодинамічний підхід. Київ, 2022. 207 с.
7. Вигдорчик М. Психодинамічний підхід до аналізу особистісної дезадаптації залізничників. *Проблеми гігієни та епідеміології на залізничному транспорті: матеріали I Міжнарод. наук.-практ. конф.* (23-25 вересня 1998 р. м. Львів). Львів, 1998. С. 194-195.
8. Вигдорчик М., Жданова М. Методичний посібник із психодіагностики. *Інформ.-метод. вісн. М-ва праці України*. 1995 № 1. С. 23-54.
9. Вигдорчик М. Підходи до інтерпретації методу портретних виборів Леопольда Сонді. *Журнал практичного психолога*. 1997. № 5. С. 108-109.

10. Волянчук Н. Ю., Ложкін Г. В., Винославська О. В. *Соціальна психологія: навчальний посібник*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
11. Гринчук, О. І. та Ханецька, Т. І. Вплив гендерних стереотипів на кар'єрний розвиток молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2024. 1(108). С. 42-51. URL: https://journals.snu.edu.ua/index.php/DOMTP_SNU/article/view/844/808 (дата звернення: 11.06.2025)
12. Грінцова О. М. Психологія проектування життєвого шляху особистістю юнацького віку: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07. Київ, 2018. 562 с.
13. Голомшток Є. Г. Карти інтересів як метод психологічного вивчення особистості. М.: НДІ Психології АПН СРСР, 1973. 45 с.
14. Єрмоніна Л. В. Уявлення про успіх як чинник становлення кар'єрних орієнтацій майбутніх психологів. 2024. С. 83. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/24789/1/Єрмоніна%20Л.В..pdf> (дата звернення: 14.03.2025).
15. Жданова Т. А. Методи психодинамічної діагностики в оцінці психоемоційного стану пацієнтів реабілітаційних центрів: кваліфікаційна робота магістра. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2024. 116 с. URL: https://docs.google.com/document/d/18VbvSTi1nGjyp8xRvKPh8L_KELZdfPkB/edit (дата звернення: 07.09.2025).
16. Карпенко А. Детермінанти професійної ідентичності особистості: автореф. дис. канд. психол. наук. Одеса, 2017. 21 с.
17. Літвінова Л. В., Єгорова В. М. Вплив індивідуально-особистісних особливостей на вибір майбутньої професії лікаря-психолога. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 64–65. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5847/5718> (дата звернення: 14.03.2025).

18. Макарець В. О. Психологічні чинники досягнення кар'єрних цілей працівниками. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2024. Т. 35 (74), № 6. С. 48–53.
19. Маквільямс Н., *Психоаналітична діагностика: розуміння структури особистості в клінічному процесі*. Пер. з англ. Дар'ї Колодич; наук. ред. Михайло Пустовойт, Роман Кечур. 2-ге вид. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2024. 672 с.
20. Мальцев О. В. Моделі, що відображають принципи роботи механізмів родової концепції в пам'яті людини. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2020. Т. 3, № 1. С. 69–70. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/997/1422> (дата звернення: 12.03.2025).
21. Мальцев О. В. Філософське осмислення евристичної моделі прототипологічного блоку пам'яті. *Humanities Studies*. 2020. Вип. 4 (81). С. 15–16. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/209389/209681> (дата звернення: 12.03.2025).
22. Мальцев О. В. Філософське порівняльне дослідження механізмів родового блоку пам'яті людини в розвитку особистості. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2020. Т. 12, Вип. 1 (25). С. 76. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1009/1122> (дата звернення: 12.03.2025).
23. Хвостиченко О. М., Трусей Л. Г. Доля людини як напрямок духовно-інтелектуального виховання та навчання особистості. 2020. С. 48. URL: <https://journal.world-ontology.org/index.php/journal/article/view/doi.org/8> (дата звернення: 23.03.2025).

24. Шелестова О. В. Медико-психологічні чинники розладів військово-професійної адаптації військовослужбовців: авторефер. дис. ... канд. психол. наук. Київ: Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 34 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/avtoreferat_shelestova_1526899838.pdf (дата звернення: 19.07.2025).
25. Шелестова О. В. Методи дослідження психофізіологічних та особистісних якостей військовослужбовців. *Психічне здоров'я*. Кафедра психіатрії НМАПО ім. П. Л. Шупика. Київ: ТОВ «Паперовий змій – ОПТ», 2017. № 1–2 (50–51). С. 130–132.
26. Юнг К. Г. *Архетипи і колективне несвідоме*. Пер. з нім. К. Котюк; наук. ред. О. Фешовець. 3-тє вид. Львів: Астролябія, 2023. 608 с.
27. Freud S. *An Outline of Psychoanalysis*. London: Penguin Books, 2003. 236 p.
28. Freud S. *Das Ich und das Es*. Leipzig: Internationaler Psychoanalytischer Verlag, 1923. 72 S.
29. Jung C. G. *Four Archetypes: Mother, Rebirth, Spirit, Trickster*. London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2003. 201 p.
30. Keirsey D. *Please Understand Me II: Temperament, Character, Intelligence*. Del Mar, CA: Prometheus Nemesis Book Company, 1998. 336 p.
31. Kernberg O. *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: Jason Aronson, 1975. 368 p.
32. Kernberg O. What is Personality? *Journal of Personality Disorders*. 2016. Vol. 30 (Suppl.). P. 145–156. DOI: 10.1521/pedi.2016.30.suppl.145. URL: <https://guilfordjournals.com/doi/10.1521/pedi.2106.30.2.145> (дата звернення: 10.09.2025).
33. Lumer C. Unconscious Motives and Actions – Agency, Freedom and Responsibility. *Frontiers in Psychology*. 2018. Vol. 9. Article 2777.

URL:

<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2018.02777/full> (дата звернення: 17.03.2025).

34. Lüscher M. *Der Lüscher-Test: Persönlichkeitsbeurteilung durch Farbwahl*. Rheinberg, 1971. 173 p.
35. Lüscher M. *The Lüscher Color Test*. New York: Pocket Books, 1969. 127 p.
36. Schmischek G. *Fragebogen zur Erfassung umschriebener Charaktereigenschaften*. Göttingen: Hogrefe, 1970. 48 s.
37. Szondi L. *Analysis of the Human Fate*. New York: Philosophical Library, 1959. 427 p.
38. Szondi L. *Ich-Analyse. Die Grundlage zur Vereinigung der Tiefenpsychologie*. Teil 1. Bern: Hans Huber, 1956. 385 S.
39. Szondi L. *Lehrbuch der Experimentellen Triebdiagnostik: System der Triebanalyse*. Bern: Hans Huber Verlag, 1960. 748 S.
40. Szondi L. *Schicksalsanalyse. Wahl in Liebe, Freundschaft, Beruf, Krankheit und Tod*. Basel: Benno Schwabe, 1944. 520 S.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**«Методика оцінки темпераменту Девіда Кейрсі» (Keirsey
Temperament Sorter)**

Адаптація та апробація. Методика широко використовується у США, Європі, а також перекладена і адаптована в україномовному середовищі. Вона застосовується у психологічному консультуванні, освітньому процесі, HR-сфері та профорієнтації. У межах мого дослідження опитувальник було використано для аналізу взаємозв'язку між типом темпераменту та несвідомими детермінантами професійного вибору.

Мета діагностики: дослідити типи темпераменту за методикою Девіда Кейрсі з метою вивчення несвідомих факторів професійного вибору, зокрема спадкових потягів, у контексті глибинно-психологічного підходу.

Інструкція. Уважно прочитайте кожне твердження опитувальника. Вам буде запропоновано 70 пар висловлювань (А або В). У кожній парі оберіть лише той варіант, який найбільше відповідає вашому стилю поведінки чи мислення. Відповідь слід позначити у спеціальному бланку, поставивши галочку або хрестик у клітинці з відповідною літерою.

Бланк відповідей

П.І.Б. _____

Вік _____

Стать _____

1.. У компанії (на вечірці) ви:

- а) спілкуєтеся з багатьма, включаючи і незнайомих
- б) спілкуєтеся з небагатьма - вашими знайомими

Таблиця 1.

Розподіл респондентів за типами темпераменту (за методикою**Д. Кейрсі)**

№	Стать	Вік	Тип	MBTI	Бали
1.	0	38	SJ	ESTJ	5
2.	0	37	SJ	ISFJ	12
3.	0	38	SJ	ESFJ	16
4.	0	57	SJ	ISFJ	9
5.	0	45	SJ	ESFJ	14
6.	0	36	SJ	ESTJ	11
7.	1	37	NT	ENTJ	16
8.	0	35	SJ	ISFJ	11
9.	0	36	SJ	ESFJ	21
10.	1	31	SJ	ISTJ	17
11.	0	45	SJ	ESFJ	14
12.	0	36	SJ	ESTJ	11
13.	0	35	NF	INFJ	13
14.	0	38	SJ	ESTJ	5
15.	0	57	SJ	ISFJ	9
16.	0	64	SJ	ESTJ	9
17.	1	37	NT	ENTJ	16
18.	0	43	SJ	ISTJ	17
19.	1	59	SJ	ESTJ	19
20.	1	37	NT	ENTJ	16
21.	0	47	SJ	ESFJ	11
22.	0	64	SJ	ESTJ	9
23.	0	45	SJ	ESFJ	14
24.	1	37	SJ	ISFJ	15
25.	0	43	SJ	ISTJ	17
26.	0	36	SJ	ESTJ	11
27.	0	37	NF	ENFJ	9
28.	0	47	SJ	ESFJ	11
29.	1	43	NT	INTJ	23
30.	0	64	SJ	ESTJ	9
31.	0	21	SJ	ESTJ	9

32.	0	35	SJ	ISFJ	11
33.	0	36	SJ	ESTJ	11
34.	0	57	SJ	ISFJ	9
35.	0	37	NF	ENFJ	9
36.	0	45	SJ	ESFJ	14
37.	0	38	SJ	ESTJ	5
38.	0	39	SJ	ESTJ	17
39.	0	37	NF	ENFJ	9
40.	0	35	NF	INFJ	13
41.	1	31	SJ	ISTJ	17
42.	0	64	SJ	ESTJ	9
43.	1	37	SJ	ISFJ	15
44.	0	37	NF	ENFJ	9
45.	0	21	SJ	ESTJ	9
46.	0	37	SJ	ISFJ	12
47.	0	47	SJ	ESFJ	11
48.	0	37	SJ	ISFJ	12
49.	0	38	SJ	ESFJ	16
50.	1	31	SJ	ISTJ	17
51.	0	21	SJ	ESTJ	9
52.	0	57	SJ	ISFJ	9
53.	1	37	SJ	ISFJ	15
54.	0	39	SJ	ESTJ	17
55.	0	38	SJ	ESFJ	16
56.	1	59	SJ	ESTJ	19
57.	0	35	SJ	ISFJ	11
58.	1	37	NT	ENTJ	16
59.	1	43	NT	INTJ	23
60.	0	37	SJ	ISFJ	12
61.	0	36	SJ	ESFJ	21
62.	1	31	SJ	ISTJ	17
63.	0	39	SJ	ESTJ	17
64.	1	43	NT	INTJ	23
65.	0	57	SJ	ISFJ	9
66.	0	64	SJ	ESTJ	9
67.	0	38	SJ	ESTJ	5
68.	0	47	SJ	ESFJ	11
69.	0	45	SJ	ESFJ	14
70.	0	21	SJ	ESTJ	9
71.	0	39	SJ	ESTJ	17

72.	1	37	SJ	ISFJ	15
73.	0	36	SJ	ESFJ	21
74.	1	31	SJ	ISTJ	17
75.	0	37	SJ	ISFJ	12
76.	0	39	SJ	ESTJ	17
77.	0	36	SJ	ESFJ	21
78.	0	47	SJ	ESFJ	11
79.	0	36	SJ	ESTJ	11
80.	0	35	NF	INFJ	13
81.	0	35	SJ	ISFJ	11
82.	1	43	NT	INTJ	23
83.	0	38	SJ	ESTJ	5
84.	0	43	SJ	ISTJ	17
85.	0	43	SJ	ISTJ	17
86.	1	59	SJ	ESTJ	19
87.	1	43	NT	INTJ	23
88.	0	21	SJ	ESTJ	9
89.	1	59	SJ	ESTJ	19
90.	1	37	NT	ENTJ	16
91.	0	36	SJ	ESFJ	21
92.	1	37	SJ	ISFJ	15
93.	0	35	NF	INFJ	13
94.	0	43	SJ	ISTJ	17
95.	0	38	SJ	ESFJ	16
96.	1	59	SJ	ESTJ	19
97.	0	35	NF	INFJ	13
98.	0	38	SJ	ESFJ	16
99.	0	37	NF	ENFJ	9
100.	0	35	SJ	ISFJ	11

«Кольоровий тест особистості Макса Люшера» (Lüscher Color Test)

Методика широко застосовується у клінічній, консультативній, освітній та кадровій практиці в Європі та світі. В Україні тест Люшера використовується як індикатор внутрішнього емоційного стану, адаптаційного ресурсу, рівня тривожності, а також у профорієнтаційній роботі. У межах мого дослідження тест застосовано з метою виявлення індивідуально-психологічних особливостей респондентів, що можуть мати опосередкований вплив на вибір професійного напрямку.

Мета діагностики: вивчення психоемоційного стану особистості, вегетативного тону, актуальних внутрішніх потреб та ресурсного потенціалу досліджуваних на основі кольорових переваг.

Інструкція. Респонденту пропонується вісім кольорових карток (у класичному варіанті: сірий, синій, зелений, червоний, жовтий, фіолетовий, коричневий, чорний). Необхідно розташувати їх у порядку особистої переваги, від найбільш привабливого до найменш привабливого кольору. Важливо керуватися виключно емоційним враженням, не замислюючись над значенням кольорів.

Бланк відповідей

П.І.Б. _____

Вік _____

Стать _____

Вибір за ступенем уподобання:

_____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____

Результати діагностики за кольоровим тестом М. Люшера

	Стать	Вік	Люшер								Вегетативний коефіцієнт
			Місце кольору в ряду								
			1	2	3	4	5	6	7	0	
1.	0	38	5	1	3	6	2	8	7	4	0.75
2.	0	37	6	1	2	3	8	7	4	5	1.18
3.	0	38	5	6	3	2	7	8	1	4	1.85
4.	0	57	4	2	7	5	2	3	6	8	0.46
5.	0	45	2	3	7	6	1	8	5	4	0.38
6.	0	36	6	1	3	4	2	5	7	8	1.00
7.	1	37	6	2	4	1	8	3	7	5	1.30
8.	0	35	3	1	2	7	6	8	5	4	0.64
9.	0	36	6	5	3	2	4	8	7	1	1.86
10.	1	31	7	2	5	1	4	3	8	6	1.33
11.	0	45	2	3	7	6	1	8	5	4	0.38
12.	0	36	6	1	3	4	2	5	7	8	1.00
13.	0	35	2	1	4	6	5	8	3	7	0.53
14.	0	38	5	1	3	6	2	8	7	4	0.75
15.	0	57	4	2	7	5	2	3	6	8	0.46
16.	0	64	4	1	6	3	2	7	5	8	0.75
17.	1	37	6	2	4	1	8	3	7	5	1.30
18.	0	43	2	4	6	1	5	7	8	3	0.92
19.	1	59	1	5	3	4	2	7	8	6	0.92
20.	1	37	6	2	4	1	8	3	7	5	1.30
21.	0	47	3	2	4	5	1	6	8	7	0.69
22.	0	64	4	1	6	3	2	7	5	8	0.75
23.	0	45	2	3	7	6	1	8	5	4	0.38

24.	1	37	7	5	4	3	2	8	6	1	1.83
25.	0	43	2	4	6	1	5	7	8	3	0.92
26.	0	36	6	1	3	4	2	5	7	8	1.00
27.	0	37	3	7	4	2	5	8	6	1	1.50
28.	0	47	3	2	4	5	1	6	8	7	0.69
29.	1	43	1	4	8	7	6	5	3	2	0.23
30.	0	64	4	1	6	3	2	7	5	8	0.75
31.	0	21	5	6	3	4	1	7	8	2	1.57
32.	0	35	3	1	2	7	6	8	5	4	0.64
33.	0	36	6	1	3	4	2	5	7	8	1.00
34.	0	57	4	2	7	5	2	3	6	8	0.46
35.	0	37	3	7	4	2	5	8	6	1	1.50
36.	0	45	2	3	7	6	1	8	5	4	0.38
37.	0	38	5	1	3	6	2	8	7	4	0.75
38.	0	39	3	2	6	4	1	7	5	8	0.62
39.	0	37	3	7	4	2	5	8	6	1	1.50
40.	0	35	2	1	4	6	5	8	3	7	0.53
41.	1	31	7	2	5	1	4	3	8	6	1.33
42.	0	64	4	1	6	3	2	7	5	8	0.75
43.	1	37	7	5	4	3	2	8	6	1	1.83
44.	0	37	3	7	4	2	5	8	6	1	1.50
45.	0	21	5	6	3	4	1	7	8	2	1.57
46.	0	37	6	1	2	3	8	7	4	5	1.18
47.	0	47	3	2	4	5	1	6	8	7	0.69
48.	0	37	6	1	2	3	8	7	4	5	1.18
49.	0	38	5	6	3	2	7	8	1	4	1.85

50.	1	31	7	2	5	1	4	3	8	6	1.33
51.	0	21	5	6	3	4	1	7	8	2	1.57
52.	0	57	4	2	7	5	2	3	6	8	0.46
53.	1	37	7	5	4	3	2	8	6	1	1.83
54.	0	39	3	2	6	4	1	7	5	8	0.62
55.	0	38	5	6	3	2	7	8	1	4	1.85
56.	1	59	1	5	3	4	2	7	8	6	0.92
57.	0	35	3	1	2	7	6	8	5	4	0.64
58.	1	37	6	2	4	1	8	3	7	5	1.30
59.	1	43	1	4	8	7	6	5	3	2	0.23
60.	0	37	6	1	2	3	8	7	4	5	1.18
61.	0	36	6	5	3	2	4	8	7	1	1.86
62.	1	31	7	2	5	1	4	3	8	6	1.33
63.	0	39	3	2	6	4	1	7	5	8	0.62
64.	1	43	1	4	8	7	6	5	3	2	0.23
65.	0	57	4	2	7	5	2	3	6	8	0.46
66.	0	64	4	1	6	3	2	7	5	8	0.75
67.	0	38	5	1	3	6	2	8	7	4	0.75
68.	0	47	3	2	4	5	1	6	8	7	0.69
69.	0	45	2	3	7	6	1	8	5	4	0.38
70.	0	21	5	6	3	4	1	7	8	2	1.57
71.	0	39	3	2	6	4	1	7	5	8	0.62
72.	1	37	7	5	4	3	2	8	6	1	1.83
73.	0	36	6	5	3	2	4	8	7	1	1.86
74.	1	31	7	2	5	1	4	3	8	6	1.33
75.	0	37	6	1	2	3	8	7	4	5	1.18

76.	0	39	3	2	6	4	1	7	5	8	0.62
77.	0	36	6	5	3	2	4	8	7	1	1.86
78.	0	47	3	2	4	5	1	6	8	7	0.69
79.	0	36	6	1	3	4	2	5	7	8	1.00
80.	0	35	2	1	4	6	5	8	3	7	0.53
81.	0	35	3	1	2	7	6	8	5	4	0.64
82.	1	43	1	4	8	7	6	5	3	2	0.23
83.	0	38	5	1	3	6	2	8	7	4	0.75
84.	0	43	2	4	6	1	5	7	8	3	0.92
85.	0	43	2	4	6	1	5	7	8	3	0.92
86.	1	59	1	5	3	4	2	7	8	6	0.92
87.	1	43	1	4	8	7	6	5	3	2	0.23
88.	0	21	5	6	3	4	1	7	8	2	1.57
89.	1	59	1	5	3	4	2	7	8	6	0.92
90.	1	37	6	2	4	1	8	3	7	5	1.30
91.	0	36	6	5	3	2	4	8	7	1	1.86
92.	1	37	7	5	4	3	2	8	6	1	1.83
93.	0	35	2	1	4	6	5	8	3	7	0.53
94.	0	43	2	4	6	1	5	7	8	3	0.92
95.	0	38	5	6	3	2	7	8	1	4	1.85
96.	1	59	1	5	3	4	2	7	8	6	0.92
97.	0	35	2	1	4	6	5	8	3	7	0.53
98.	0	38	5	6	3	2	7	8	1	4	1.85
99.	0	37	3	7	4	2	5	8	6	1	1.50
100.	0	35	3	1	2	7	6	8	5	4	0.64

«Метод портретних виборів Леопольда Сонді» (Sonditest, Szondi test)

Методика була перекладена та адаптована в Україні, зокрема у психодіагностичній практиці та навчальних програмах кафедр психології. Вона використовується для глибинно-психологічної діагностики в клінічній, консультативній та профорієнтаційній сферах. В українському науковому просторі методика активно вивчається та застосовується у межах досліджень несвідомого, психогенетичних впливів, спадкових програм, індивідуальної долі.

Мета діагностики: дослідження глибинних несвідомих потягів особистості, що формують психодинамічний профіль людини та можуть впливати на вибір поведінкових стратегій, життєвих сценаріїв і професійної реалізації.

Інструкція:

Вам буде представлено 6 карток, кожна з яких містить 8 портретів людей із різними психічними характеристиками.

У кожній серії вам необхідно:

- 1) Обрати 2 портрети, які вам найбільше симпатичні (позначити як «+»),
- 2) Обрати 2 портрети, які викликають найбільшу антипатію (позначити як «-»),
- 3) З решти 4 портретів обрати 2 портрети, що залишилися байдужими (позначити як «0»).

Важливо не орієнтуватися на зовнішність чи соціальні стереотипи, а вибирати інтуїтивно, без раціонального пояснення.

Така структура вибору (2 позитивних, 2 негативних, 2 байдужих) дозволяє глибоко проаналізувати несвідому мотивацію респондента: позитивний вибір («+») вказує на потяги, які активно реалізуються або приймаються свідомістю; негативний вибір («-») сигналізує про

витіснені, неприйнятні або конфліктні схильності; байдужий вибір («0») відображає латентні, неактивні, потенційно компенсаторні тенденції.

Усе це в сукупності дає змогу отримати глибинний профіль несвідомих потягів і побачити приховану структуру особистості в динаміці.

Бланк відповідей

Прізвище, ім'я: _____

Вік: _____

Стать: ☐ чоловіча ☐ жіноча

Дата проведення: _____

Серія 1 (H):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (-): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 2 (S):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (-): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 3 (E):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (-): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 4 (Hy):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (-): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 5 (K):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (-): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 6 (Р):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (–): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 7 (D):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (–): _____

Байдужий вибір (0): _____

Серія 8 (M):

Позитивний вибір (+): _____

Негативний вибір (–): _____

Байдужий вибір (0): _____

Таблиця 3.

Частотність вибору портретів в тесті Л. Сонді

Стать	Вік	Сонді															
		h+	h-	s+	s-	e+	e-	hy+	hy-	k+	k-	p+	p-	d+	d-	m+	m-
0	38	14	4	7	11	8	10	3	15	5	13	15	3	10	8	10	8
0	37	12	6	6	12	4	14	9	9	3	15	14	4	9	9	15	3
0	38	17	1	12	6	7	11	3	15	4	14	18	0	2	16	9	9
0	57	6	12	11	7	12	6	7	11	8	10	8	10	10	8	10	8
0	45	7	11	13	5	11	7	6	12	8	10	17	1	4	14	6	12
0	36	8	10	6	12	3	15	12	6	14	4	11	7	9	9	9	9
1	37	4	14	6	12	8	10	8	10	7	11	15	3	14	4	10	8
0	35	18	0	9	9	6	12	2	16	6	12	14	4	2	16	15	3
0	36	18	0	8	10	9	9	3	15	2	16	8	10	10	8	14	4
1	31	7	11	3	15	5	13	11	7	9	9	15	3	12	6	10	8
0	45	7	11	13	5	11	7	6	12	8	10	17	1	4	14	6	12
0	36	8	10	6	12	3	15	12	6	14	4	11	7	9	9	9	9
0	35	13	5	13	5	9	9	10	8	7	11	10	8	7	11	3	15
0	38	14	4	7	11	8	10	3	15	5	13	15	3	10	8	10	8
0	57	6	12	11	7	12	6	7	11	8	10	8	10	10	8	10	8
0	64	6	12	4	14	11	7	12	6	6	12	16	2	4	14	13	5
1	37	4	14	6	12	8	10	8	10	7	11	15	3	14	4	10	8
0	43	10	8	3	15	9	9	6	12	7	11	9	9	15	3	13	5

1	59	18	0	7	11	7	11	2	16	4	14	11	7	9	9	15	3
1	37	4	14	6	12	8	10	8	10	7	11	15	3	14	4	10	8
0	47	9	9	8	10	3	15	5	13	10	8	10	8	15	3	12	6
0	64	6	12	4	14	11	7	12	6	6	12	16	2	4	14	13	5
0	45	7	11	13	5	11	7	6	12	8	10	17	1	4	14	6	12
1	37	12	6	11	7	7	11	3	15	9	9	13	5	5	13	12	6
0	43	10	8	3	15	9	9	6	12	7	11	9	9	15	3	13	5
0	36	8	10	6	12	3	15	12	6	14	4	11	7	9	9	9	9
0	37	16	2	5	13	8	10	7	11	3	15	14	4	5	13	14	4
0	47	9	9	8	10	3	15	5	13	10	8	10	8	15	3	12	6
1	43	13	5	12	6	7	11	9	9	7	11	10	8	9	9	5	13
0	64	6	12	4	14	11	7	12	6	6	12	16	2	4	14	13	5
0	21	7	11	12	6	8	10	4	14	7	11	13	5	14	4	7	11
0	35	18	0	9	9	6	12	2	16	6	12	14	4	2	16	15	3
0	36	8	10	6	12	3	15	12	6	14	4	11	7	9	9	9	9
0	57	6	12	11	7	12	6	7	11	8	10	8	10	10	8	10	8
0	37	16	2	5	13	8	10	7	11	3	15	14	4	5	13	14	4
0	45	7	11	13	5	11	7	6	12	8	10	17	1	4	14	6	12
0	38	14	4	7	11	8	10	3	15	5	13	15	3	10	8	10	8
0	39	18	0	10	8	6	12	2	16	3	15	15	3	7	11	11	7
0	37	16	2	5	13	8	10	7	11	3	15	14	4	5	13	14	4
0	35	13	5	13	5	9	9	10	8	7	11	10	8	7	11	3	15
1	31	7	11	3	15	5	13	11	7	9	9	15	3	12	6	10	8
0	64	6	12	4	14	11	7	12	6	6	12	16	2	4	14	13	5
1	37	12	6	11	7	7	11	3	15	9	9	13	5	5	13	12	6
0	37	16	2	5	13	8	10	7	11	3	15	14	4	5	13	14	4
0	21	7	11	12	6	8	10	4	14	7	11	13	5	14	4	7	11
0	37	12	6	6	12	4	14	9	9	3	15	14	4	9	9	15	3
0	47	9	9	8	10	3	15	5	13	10	8	10	8	15	3	12	6
0	37	12	6	6	12	4	14	9	9	3	15	14	4	9	9	15	3
0	38	17	1	12	6	7	11	3	15	4	14	18	0	2	16	9	9
1	31	7	11	3	15	5	13	11	7	9	9	15	3	12	6	10	8
0	21	7	11	12	6	8	10	4	14	7	11	13	5	14	4	7	11
0	57	6	12	11	7	12	6	7	11	8	10	8	10	10	8	10	8
1	37	12	6	11	7	7	11	3	15	9	9	13	5	5	13	12	6
0	39	18	0	10	8	6	12	2	16	3	15	15	3	7	11	11	7
0	38	17	1	12	6	7	11	3	15	4	14	18	0	2	16	9	9
1	59	18	0	7	11	7	11	2	16	4	14	11	7	9	9	15	3
0	35	18	0	9	9	6	12	2	16	6	12	14	4	2	16	15	3
1	37	4	14	6	12	8	10	8	10	7	11	15	3	14	4	10	8
1	43	13	5	12	6	7	11	9	9	7	11	10	8	9	9	5	13
0	37	12	6	6	12	4	14	9	9	3	15	14	4	9	9	15	3
0	36	18	0	8	10	9	9	3	15	2	16	8	10	10	8	14	4
1	31	7	11	3	15	5	13	11	7	9	9	15	3	12	6	10	8
0	39	18	0	10	8	6	12	2	16	3	15	15	3	7	11	11	7
1	43	13	5	12	6	7	11	9	9	7	11	10	8	9	9	5	13
0	57	6	12	11	7	12	6	7	11	8	10	8	10	10	8	10	8
0	64	6	12	4	14	11	7	12	6	6	12	16	2	4	14	13	5

0	38	14	4	7	11	8	10	3	15	5	13	15	3	10	8	10	8
0	47	9	9	8	10	3	15	5	13	10	8	10	8	15	3	12	6
0	45	7	11	13	5	11	7	6	12	8	10	17	1	4	14	6	12
0	21	7	11	12	6	8	10	4	14	7	11	13	5	14	4	7	11
0	39	18	0	10	8	6	12	2	16	3	15	15	3	7	11	11	7
1	37	12	6	11	7	7	11	3	15	9	9	13	5	5	13	12	6
0	36	18	0	8	10	9	9	3	15	2	16	8	10	10	8	14	4
1	31	7	11	3	15	5	13	11	7	9	9	15	3	12	6	10	8
0	37	12	6	6	12	4	14	9	9	3	15	14	4	9	9	15	3
0	39	18	0	10	8	6	12	2	16	3	15	15	3	7	11	11	7
0	36	18	0	8	10	9	9	3	15	2	16	8	10	10	8	14	4
0	47	9	9	8	10	3	15	5	13	10	8	10	8	15	3	12	6
0	36	8	10	6	12	3	15	12	6	14	4	11	7	9	9	9	9
0	35	13	5	13	5	9	9	10	8	7	11	10	8	7	11	3	15
0	35	18	0	9	9	6	12	2	16	6	12	14	4	2	16	15	3
1	43	13	5	12	6	7	11	9	9	7	11	10	8	9	9	5	13
0	38	14	4	7	11	8	10	3	15	5	13	15	3	10	8	10	8
0	43	10	8	3	15	9	9	6	12	7	11	9	9	15	3	13	5
0	43	10	8	3	15	9	9	6	12	7	11	9	9	15	3	13	5
1	59	18	0	7	11	7	11	2	16	4	14	11	7	9	9	15	3
1	43	13	5	12	6	7	11	9	9	7	11	10	8	9	9	5	13
0	21	7	11	12	6	8	10	4	14	7	11	13	5	14	4	7	11
1	59	18	0	7	11	7	11	2	16	4	14	11	7	9	9	15	3
1	37	4	14	6	12	8	10	8	10	7	11	15	3	14	4	10	8
0	36	18	0	8	10	9	9	3	15	2	16	8	10	10	8	14	4
1	37	12	6	11	7	7	11	3	15	9	9	13	5	5	13	12	6
0	35	13	5	13	5	9	9	10	8	7	11	10	8	7	11	3	15
0	43	10	8	3	15	9	9	6	12	7	11	9	9	15	3	13	5
0	38	17	1	12	6	7	11	3	15	4	14	18	0	2	16	9	9
1	59	18	0	7	11	7	11	2	16	4	14	11	7	9	9	15	3
0	35	13	5	13	5	9	9	10	8	7	11	10	8	7	11	3	15
0	38	17	1	12	6	7	11	3	15	4	14	18	0	2	16	9	9
0	37	16	2	5	13	8	10	7	11	3	15	14	4	5	13	14	4
0	35	18	0	9	9	6	12	2	16	6	12	14	4	2	16	15	3

«Тест Акцент 2–90»

Методика призначена для діагностики акцентуацій характеру, які становлять крайні варіанти норми, тобто сильно виражені риси характеру, що за певних умов можуть формувати підґрунтя для психологічної дезадаптації або формування індивідуального стилю поведінки. Тест дозволяє виявити домінантні риси характеру, оцінити потенційні внутрішні конфлікти, прогнозувати адаптаційні труднощі, використовувати у профорієнтації, клінічній психології, консультуванні, педагогії, HR та соціальній роботі.

Мета діагностики: визначення акцентуацій характеру як стійких індивідуально-психологічних особливостей, що впливають на міжособистісну поведінку, емоційну регуляцію, адаптацію до соціального середовища та потенційно зумовлюють особистісну і професійну реалізацію.

Інструкція до тесту:

Вам буде запропоновано 88 тверджень, що стосуються різних рис характеру.

Для кожного твердження потрібно дати відповідь «так» або «ні», орієнтуючись на те, наскільки воно відповідає вашій поведінці у звичних обставинах. Важливо: не обдумуйте відповіді занадто довго. Намагайтесь бути щирими і відповідати інтуїтивно – так, як ви відчуваєте.

Бланк відповідей:

Прізвище, ім'я: _____

Вік: _____ Стать: ☐ чоловіча ☐ жіноча

Дата проведення: _____

1. (так/ні) Я легко знаходжу спільну мову з новими людьми.

... і так далі.

Таблиця 4.

Рівень вираженості акцентуацій характеру (опитувальник 2–90)

Стать	Вік	Акцент 2 - 90										
		Г	З	Ем	П	Т	Ц	Дем	Зб	Дис	Екз	І
1	37	15	18	18	22	15	9	12	9	12	12	15
0	37	12	14	12	10	9	6	10	3	9	12	9
1	43	6	8	15	4	3	12	8	12	12	12	18
0	45	18	20	21	14	15	21	14	21	15	24	3
0	57	18	16	18	16	9	21	22	21	6	18	9
0	35	21	18	18	8	12	15	14	18	6	18	12
1	59	18	22	6	14	12	12	14	12	15	6	15
0	64	15	16	21	14	15	12	16	12	15	18	15
0	21	15	16	9	8	3	3	8	9	6	12	18
0	36	21	20	18	8	18	9	16	12	9	12	3
0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	39	24	16	15	14	18	6	20	12	3	18	12
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
1	37	15	18	18	22	15	9	12	9	12	12	15
0	37	12	14	12	10	9	6	10	3	9	12	9
1	43	6	8	15	4	3	12	8	12	12	12	18
0	45	18	20	21	14	15	21	14	21	15	24	3
0	57	18	16	18	16	9	21	22	21	6	18	9

0	35	21	18	18	8	12	15	14	18	6	18	12
1	59	18	22	6	14	12	12	14	12	15	6	15
0	64	15	16	21	14	15	12	16	12	15	18	15
0	21	15	16	9	8	3	3	8	9	6	12	18
0	36	21	20	18	8	18	9	16	12	9	12	3
0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	39	24	16	15	14	18	6	20	12	3	18	12
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	39	24	16	15	14	18	6	20	12	3	18	12
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
1	37	15	18	18	22	15	9	12	9	12	12	15
0	37	12	14	12	10	9	6	10	3	9	12	9
1	43	6	8	15	4	3	12	8	12	12	12	18
0	45	18	20	21	14	15	21	14	21	15	24	3
0	57	18	16	18	16	9	21	22	21	6	18	9
0	35	21	18	18	8	12	15	14	18	6	18	12
1	59	18	22	6	14	12	12	14	12	15	6	15
0	64	15	16	21	14	15	12	16	12	15	18	15
0	21	15	16	9	8	3	3	8	9	6	12	18

0	36	21	20	18	8	18	9	16	12	9	12	3
0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	39	24	16	15	14	18	6	20	12	3	18	12
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
1	59	18	22	6	14	12	12	14	12	15	6	15
0	64	15	16	21	14	15	12	16	12	15	18	15
0	21	15	16	9	8	3	3	8	9	6	12	18
0	36	21	20	18	8	18	9	16	12	9	12	3
0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	39	24	16	15	14	18	6	20	12	3	18	12
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15
0	38	21	18	21	10	12	3	14	9	6	12	3
0	35	15	18	21	18	18	9	18	12	12	18	12
1	59	18	22	6	14	12	12	14	12	15	6	15
0	64	15	16	21	14	15	12	16	12	15	18	15
0	21	15	16	9	8	3	3	8	9	6	12	18
0	36	21	20	18	8	18	9	16	12	9	12	3

0	43	15	20	21	20	21	15	10	12	15	12	18
0	36	18	18	15	20	21	18	16	15	9	18	15
0	37	12	16	21	16	24	21	18	18	21	18	3
0	38	12	14	24	22	21	24	12	15	12	18	9
1	37	3	12	18	6	12	15	8	9	6	12	15
1	31	12	16	9	14	9	12	10	15	12	12	18
0	47	18	18	21	16	6	6	18	9	15	18	15

Методика «Карта інтересів Є. Голомштока»

Методика призначена для виявлення провідних інтересів особистості, орієнтованих на певні сфери професійної діяльності. Вона дозволяє визначити: ступінь зацікавленості у різних видах праці, мотиваційну спрямованість особистості, сферу майбутньої професійної реалізації, узгодженість інтересів із актуальними соціальними запитами. Карта інтересів має профорієнтаційне спрямування, але також використовується в консультуванні та дослідницькій діяльності.

Мета діагностики: визначення професійних інтересів, домінуючих сфер зацікавлення та потенційної професійної спрямованості особистості з метою глибинного аналізу внутрішніх орієнтацій і факторів, що впливають на кар'єрні вибори.

Інструкція:

Перед вами перелік тверджень, кожне з яких описує певний вид діяльності або заняття. Ваше завдання – оцінити ступінь своєї зацікавленості в кожному з них за п'ятибальною шкалою.

Позначення:

- +2 – дуже подобається
- +1 – подобається
- 0 – байдужий
- 1 – не подобається
- 2 – сильно не подобається

Будь ласка, відповідайте інтуїтивно, не замислюючись довго над кожним твердженням. Важливо, щоб відповіді відображали ваші щирі інтереси.

Бланк відповідей:

Прізвище, ім'я: _____

Вік: _____ Стать: ☐ чоловіча ☐ жіноча

Дата проведення: _____

Робити креслення, схеми, плани. [+2 / +1 / 0 / –1 / –2] – обведіть або підкресліть один варіант.

... і так далі.

Таблиця 5.

Професійні інтереси респондентів (за картою інтересів
Голомштока)

Стать	Вік	Карта інтересів Голомштока																																							
		АвМ	Арх	Б	Вс	В	ГГ	Ж	Інк	Імм	ІнфП	Іс	ЛХП	Л	Мр	МА	Мд	Мв	МДЮ	МК	Мз	Гд	Пед	Пд	ПБ	Р	СХ	Сс	Буд	Со	Сум	Трл	ТГс	Ф	ФСФ	ФДОм	ХФ	ЕФ	Еса	ЮП	
0	38	2	4	10	7	12	4	7	1	14	4	8	7	8	3	2	18	7	2	6	5	4	9	10	14	16	4	2	13	4	17	4	2	7	3	5	7	7	8	4	13
0	37	9	13	8	9	8	8	10	10	9	5	18	10	13	7	3	5	8	8	7	11	4	6	6	9	10	9	9	8	7	8	11	7	11	6	9	11	9	6	6	12
0	38	7	14	11	15	14	10	23	8	24	8	24	9	19	18	16	20	21	8	13	15	21	22	21	22	23	18	13	19	9	23	18	10	18	12	9	16	10	18	10	21
0	57	13	15	20	10	19	14	13	5	16	5	14	18	22	9	5	17	18	18	18	17	15	20	15	14	21	8	16	12	19	23	23	20	21	9	15	20	9	12	4	14
0	45	4	9	8	9	18	3	11	2	19	4	14	14	12	10	7	14	14	2	8	5	11	13	14	17	16	13	10	15	4	17	13	9	15	1	6	11	2	17	4	18
0	36	6	12	8	6	11	5	6	2	14	4	12	5	11	6	2	5	9	9	14	4	6	7	3	12	20	0	5	7	4	14	14	5	12	1	5	16	3	8	2	5
1	37	21	9	3	8	5	7	6	22	19	14	12	4	9	9	18	2	9	14	2	16	2	3	9	7	4	6	7	11	8	8	5	12	7	15	16	4	1	9	18	11
0	35	4	12	8	6	11	9	11	1	13	2	21	9	3	4	8	14	18	11	13	10	9	9	8	17	14	14	8	11	2	13	11	6	17	2	7	7	3	7	5	13
0	36	5	10	8	9	7	1	11	4	11	4	14	18	10	5	9	22	8	10	2	8	18	21	4	17	18	10	9	12	2	24	18	10	16	10	12	14	8	8	4	19
1	31	8	12	12	10	14	11	8	16	10	6	8	12	8	12	12	14	10	14	9	10	6	14	6	12	14	8	10	12	19	16	8	14	10	8	14	8	8	10	12	17
0	45	4	9	8	9	18	3	11	2	19	4	14	14	12	10	7	14	14	2	8	5	11	13	14	17	16	13	10	15	4	17	13	9	15	1	6	11	2	17	4	18
0	36	6	12	8	6	11	5	6	2	14	4	12	5	11	6	2	5	9	9	14	4	6	7	3	12	20	0	5	7	4	14	14	5	12	1	5	16	3	8	2	5
0	35	5	9	11	10	8	5	16	3	21	8	8	11	19	11	8	9	13	9	17	13	10	10	7	17	22	8	9	14	4	17	15	12	13	3	12	18	0	5	4	14
0	38	2	4	10	7	12	4	7	1	14	4	8	7	8	3	2	18	7	2	6	5	4	9	10	14	16	4	2	13	4	17	4	2	7	3	5	7	7	8	4	13
0	57	13	15	20	10	19	14	13	5	16	5	14	18	22	9	5	17	18	18	17	15	20	15	14	21	8	16	12	19	23	23	20	21	9	15	20	9	12	4	14	
0	64	5	17	20	4	22	10	15	8	14	8	16	19	17	10	15	22	12	16	18	10	2	11	2	8	17	14	15	9	18	16	12	6	14	13	4	24	15	21	17	21
1	37	21	9	3	8	5	7	6	22	19	14	12	4	9	9	18	2	9	14	2	16	2	3	9	7	4	6	7	11	8	8	5	12	7	15	16	4	1	9	18	11
0	43	3	14	12	10	7	6	8	4	8	5	14	6	17	12	9	15	15	5	8	6	16	19	5	18	19	17	12	9	5	15	13	3	11	4	16	16	4	7	4	9
1	59	18	13	19	14	17	17	7	23	4	12	14	12	9	5	8	13	11	20	6	12	12	5	14	17	16	6	15	15	11	17	11	22	19	21	11	11	9	11	21	13
1	37	21	9	3	8	5	7	6	22	19	14	12	4	9	9	18	2	9	14	2	16	2	3	9	7	4	6	7	11	8	8	5	12	7	15	16	4	1	9	18	11
0	47	11	15	18	14	17	17	12	4	18	10	17	16	14	13	13	12	11	13	19	13	17	18	11	19	17	15	19	11	11	22	19	8	19	6	14	21	4	17	9	16
0	64	5	17	20	4	22	10	15	8	14	8	16	19	17	10	15	22	12	16	18	10	2	11	2	8	17	14	15	9	18	16	12	6	14	13	4	24	15	21	17	21
0	21	9	14	22	13	23	13	9	19	19	11	13	4	6	10	14	23	17	11	2	1	8	2	16	18	22	3	9	15	12	12	3	20	12	12	11	1	11	13	14	13
0	35	4	12	8	6	11	9	11	1	13	2	21	9	3	4	8	14	18	11	13	10	9	9	8	17	14	14	8	11	2	13	11	6	17	2	7	7	3	7	5	13
0	36	6	12	8	6	11	5	6	2	14	4	12	5	11	6	2	5	9	9	14	4	6	7	3	12	20	0	5	7	4	14	14	5	12	1	5	16	3	8	2	5
0	57	13	15	20	10	19	14	13	5	16	5	14	18	22	9	5	17	18	18	17	15	20	15	14	21	8	16	12	19	23	23	20	21	9	15	20	9	12	4	14	
0	37	14	2	5	5	7	0	5	0	0	2	4	7	7	2	0	2	5	8	5	10	13	15	3	2	8	2	1	8	2	13	12	10	8	0	16	6	0	0	0	2
0	45	4	9	8	9	18	3	11	2	19	4	14	14	12	10	7	14	14	2	8	5	11	13	14	17	16	13	10	15	4	17	13	9	15	1	6	11	2	17	4	18
0	38	2	4	10	7	12	4	7	1	14	4	8	7	8	3	2	18	7	2	6	5	4	9	10	14	16	4	2	13	4	17	4	2	7	3	5	7	7	8	4	13
0	39	2	8	11	18	3	8	15	5	17	4	13	14	17	16	18	11	13	8	12	20	19	16	22	23	24	15	14	13	15	24	18	12	15	9	8	13	7	15	9	20
0	37	14	2	5	5	7	0	5	0	0	2	4	7	7	2	0	2	5	8	5	10	13	15	3	2	8	2	1	8	2	13	12	10	8	0	16	6	0	0	0	2
0	35	5	9	11	10	8	5	16	3	21	8	8	11	19	11	8	9	13	9	17	13	10	10	7	17	22	8	9	14	4	17	15	12	13	3	12	18	0	5	4	14
1	31	8	12	12	10	14	11	8	16	10	6	8	12	8	12	12	14	10	14	9	10	6	14	6	12	14	8	10	12	19	16	8	14	10	8	14	8	10	12	17	
0	64	5	17	20	4	22	10	15	8	14	8	16	19	17	10	15	22	12	16	18	10	2	11	2	8	17	14	15	9	18	16	12	6	14	13	4	24	15	21	17	21
1	37	8	7	9	12	12	2	1	11	9	12	9	6	9	2	14	10	5	11	0	2	6	6	0	11	19	23	12	14	14	17	5	11	8	8	14	5	4	2	9	9
0	37	14	2	5	5	7	0	5	0	0	2	4	7	7	2	0	2	5	8	5	10	13	15	3	2	8	2	1	8	2	13	12	10	8	0	16	6	0	0	0	2
0	21	9	14	22	13	23	13	9	19	19	11	13	4	6	10	14	23	17	11	2	1	8	2	16	18	22	3	9	15	12	12	3	20	12	12	11	1	11	13	14	13
0	37	9	13	8	9	8	8	10	10	9	5	18	10	13	7	3	5	8	8	7	11	4	6	6	9	10	9	9	8	7	8	11	7	11	6	9	11	9	6	6	12
0	47	11	15	18	14	17	17	12	4	18	10	17	16	14	13	13	12	11	13	19	13	17	18	11	19	17	15	19	11	11	22	19	8	19	6	14	21	4	17		

1	43	5	5	14	9	9	5	5	20	11	13	4	4	4	5	10	9	7	20	2	3	7	3	1	11	9	4	2	6	8	6	3	12	7	12	2	2	13	6	17	5
0	38	2	4	10	7	12	4	7	1	14	4	8	7	8	3	2	18	7	2	6	5	4	9	10	14	16	4	2	13	4	17	4	2	7	3	5	7	7	8	4	13
0	43	3	14	12	10	7	6	8	4	8	5	14	6	17	12	9	15	15	5	8	6	16	19	5	18	19	17	12	9	5	15	13	3	11	4	16	16	4	7	4	9
0	43	3	14	12	10	7	6	8	4	8	5	14	6	17	12	9	15	15	5	8	6	16	19	5	18	19	17	12	9	5	15	13	3	11	4	16	16	4	7	4	9
1	59	18	13	19	14	17	17	7	23	4	12	14	12	9	5	8	13	11	20	6	12	12	5	14	17	16	6	15	15	11	17	11	22	19	21	11	11	9	11	21	13
1	43	5	5	14	9	9	5	5	20	11	13	4	4	4	5	10	9	7	20	2	3	7	3	1	11	9	4	2	6	8	6	3	12	7	12	2	2	13	6	17	5
0	21	9	14	22	13	23	13	9	19	19	11	13	4	6	10	14	23	17	11	2	1	8	2	16	18	22	3	9	15	12	12	3	20	12	12	11	1	11	13	14	13
1	59	18	13	19	14	17	17	7	23	4	12	14	12	9	5	8	13	11	20	6	12	12	5	14	17	16	6	15	15	11	17	11	22	19	21	11	11	9	11	21	13
1	37	21	9	3	8	5	7	6	22	19	14	12	4	9	9	18	2	9	14	2	16	2	3	9	7	4	6	7	11	8	8	5	12	7	15	16	4	1	9	18	11
0	36	5	10	8	9	7	1	11	4	11	4	14	18	10	5	9	22	8	10	2	8	18	21	4	17	18	10	9	12	2	24	18	10	16	10	12	14	8	8	4	19
1	37	8	7	9	12	12	2	1	11	9	12	9	6	9	2	14	10	5	11	0	2	6	6	0	11	19	23	12	14	14	17	5	11	8	8	14	5	4	2	9	9
0	35	5	9	11	10	8	5	16	3	21	8	8	11	19	11	8	9	13	9	17	13	10	10	7	17	22	8	9	14	4	17	15	12	13	3	12	18	0	5	4	14
0	43	3	14	12	10	7	6	8	4	8	5	14	6	17	12	9	15	15	5	8	6	16	19	5	18	19	17	12	9	5	15	13	3	11	4	16	16	4	7	4	9
0	38	7	14	11	15	14	10	23	8	24	8	24	9	19	18	16	20	21	8	13	15	21	22	21	22	23	18	13	19	9	23	18	10	18	12	9	16	10	18	10	21
1	59	18	13	19	14	17	17	7	23	4	12	14	12	9	5	8	13	11	20	6	12	12	5	14	17	16	6	15	15	11	17	11	22	19	21	11	11	9	11	21	13
0	35	5	9	11	10	8	5	16	3	21	8	8	11	19	11	8	9	13	9	17	13	10	10	7	17	22	8	9	14	4	17	15	12	13	3	12	18	0	5	4	14
0	38	7	14	11	15	14	10	23	8	24	8	24	9	19	18	16	20	21	8	13	15	21	22	21	22	23	18	13	19	9	23	18	10	18	12	9	16	10	18	10	21
0	37	14	2	5	5	7	0	5	0	0	2	4	7	7	2	0	2	5	8	5	10	13	15	3	2	8	2	1	8	2	13	12	10	8	0	16	6	0	0	0	2
0	35	4	12	8	6	11	9	11	1	13	2	21	9	3	4	8	14	18	11	13	10	9	9	8	17	14	14	8	11	2	13	11	6	17	2	7	7	3	7	5	13

Кореляції

Таблиця 1.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Люшера.

		ВК	Синій	Зелений	Червоний	Жовтий	Фіолетовий	Коричневий	Чорний	Сірий
E	r	0,247	0,120	0,069	-0,323	-0,233	-0,236	0,215	0,089	0,264
	p	0,295	0,614	0,773	0,164	0,322	0,316	0,362	0,710	0,261
I	r	-0,247	-0,120	-0,069	0,323	0,233	0,236	-0,215	-0,089	-0,264
	p	0,295	0,614	0,773	0,164	0,322	0,316	0,362	0,710	0,261
S	r	0,153	0,203	-0,088	-0,370	-0,092	-0,112	0,082	0,366	0,005
	p	0,519	0,391	0,713	0,109	0,701	0,638	0,730	0,112	0,983
N	r	-0,153	-0,203	0,088	0,370	0,092	0,112	-0,082	-0,366	-0,005
	p	0,519	0,391	0,713	0,109	0,701	0,638	0,730	0,112	0,983
T	r	-0,236	-0,089	-0,200	0,209	-0,070	0,061	-0,352	0,170	0,200
	p	0,317	0,711	0,398	0,377	0,770	0,799	0,128	0,473	0,398
F	r	0,236	0,089	0,200	-0,209	0,070	-0,061	0,352	-0,170	-0,200
	p	0,317	0,711	0,398	0,377	0,770	0,799	0,128	0,473	0,398
J	r	0,091	-0,140	0,254	0,242	-0,140	0,188	0,030	-0,223	-0,187
	p	0,703	0,557	0,280	0,304	0,555	0,427	0,901	0,345	0,431
P	r	-0,091	0,140	-0,254	-0,242	0,140	-0,188	-0,030	0,223	0,187
	p	0,703	0,557	0,280	0,304	0,555	0,427	0,901	0,345	0,431
Яскравість	r	0,101	-0,176	0,334	0,268	-0,217	0,286	-0,126	-0,132	-0,238
	p	0,673	0,458	0,149	0,254	0,359	0,222	0,597	0,578	0,313

Таблиця 2.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Сонді.

		E	I	S	N	T	F	J	P	Яскравість
h+	r	0,214	-0,214	0,174	-0,174	-0,151	0,151	-0,006	0,006	0,286
	p	0,365	0,365	0,462	0,462	0,524	0,524	0,980	0,980	0,221
h-	r	-0,214	0,214	-0,174	0,174	0,151	-0,151	0,006	-0,006	-0,286
	p	0,365	0,365	0,462	0,462	0,524	0,524	0,980	0,980	0,221
s+	r	-0,049	0,049	-0,307	0,307	-0,204	0,204	0,323	-0,323	0,093
	p	0,837	0,837	0,189	0,189	0,389	0,389	0,164	0,164	0,698
s-	r	0,049	-0,049	0,307	-0,307	0,204	-0,204	-0,323	0,323	-0,093
	p	0,837	0,837	0,189	0,189	0,389	0,389	0,164	0,164	0,698
e+	r	-0,011	0,011	-0,228	0,228	-0,032	0,032	0,121	-0,121	-0,081
	p	0,962	0,962	0,334	0,334	0,895	0,895	0,611	0,611	0,734
e-	r	0,011	-0,011	0,228	-0,228	0,032	-0,032	-0,121	0,121	0,081
	p	0,962	0,962	0,334	0,334	0,895	0,895	0,611	0,611	0,734
hy+	r	-0,265	0,265	-0,209	0,209	0,079	-0,079	-0,090	0,090	-0,102
	p	0,260	0,260	0,377	0,377	0,739	0,739	0,707	0,707	0,668
hy-	r	0,265	-0,265	0,209	-0,209	-0,079	0,079	0,090	-0,090	0,102
	p	0,260	0,260	0,377	0,377	0,739	0,739	0,707	0,707	0,668
k+	r	-0,248	0,248	-0,078	0,078	0,002	-0,002	-0,033	0,033	-0,175
	p	0,293	0,293	0,745	0,745	0,994	0,994	0,891	0,891	0,460

k-	r	0,248	-0,248	0,078	-0,078	-0,002	0,002	0,033	-0,033	0,175
	p	0,293	0,293	0,745	0,745	0,994	0,994	0,891	0,891	0,460
p+	r	0,226	-0,226	-0,052	0,052	0,131	-0,131	-0,057	0,057	-0,227
	p	0,338	0,338	0,829	0,829	0,582	0,582	0,810	0,810	0,336
p-	r	-0,226	0,226	0,052	-0,052	-0,131	0,131	0,057	-0,057	0,227
	p	0,338	0,338	0,829	0,829	0,582	0,582	0,810	0,810	0,336
d+	r	-0,154	0,154	0,050	-0,050	0,324	-0,324	0,120	-0,120	0,080
	p	0,516	0,516	0,834	0,834	0,163	0,163	0,614	0,614	0,738
d-	r	0,154	-0,154	-0,050	0,050	-0,324	0,324	-0,120	0,120	-0,080
	p	0,516	0,516	0,834	0,834	0,163	0,163	0,614	0,614	0,738
m+	r	0,233	-0,233	0,500*	-	-0,134	0,134	-0,359	0,359	-0,057
	p	0,324	0,324	0,025	0,500*	0,572	0,572	0,121	0,121	0,812
m-	r	-0,233	0,233	-	0,500*	0,134	-0,134	0,359	-0,359	0,057
	p	0,324	0,324	0,025	0,025	0,572	0,572	0,121	0,121	0,812

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:
* – $p < 0,05$

Таблиця 3.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Кейрсі та Акцент.

		E	I	S	N	T	F	J	P	Яскра- вість
Гіпертимність	r	0,704**	-	0,254	-0,254	0,020	-0,020	-0,010	0,010	-0,014
	p	0,001	0,704**	0,280	0,280	0,933	0,933	0,965	0,965	0,953
Застрагання	r	0,587**	-.587**	0,423	-0,423	-0,028	0,028	0,111	-0,111	0,030
	p	0,006	0,006	0,063	0,063	0,906	0,906	0,640	0,640	0,900
Емотивність	r	0,057	-0,057	-0,403	0,403	-0,439	0,439	-0,184	0,184	-0,336
	p	0,813	0,813	0,078	0,078	0,053	0,053	0,439	0,439	0,147
Педантичність	r	0,308	-0,308	-0,173	0,173	0,128	-0,128	-0,349	0,349	-0,389
	p	0,187	0,187	0,467	0,467	0,592	0,592	0,132	0,132	0,090
Тривожність	r	0,485*	-0,485*	-0,105	0,105	-0,119	0,119	-0,336	0,336	-0,175
	p	0,030	0,030	0,659	0,659	0,617	0,617	0,147	0,147	0,462
Циклотимність	r	-0,141	0,141	0,022	-0,022	-0,190	0,190	-0,539*	0,539*	-0,357
	p	0,553	0,553	0,928	0,928	0,423	0,423	0,014	0,014	0,122
Демонстра- тивність	r	0,528*	-0,528*	-0,152	0,152	-0,400	0,400	-0,425	0,425	-0,257
	p	0,017	0,017	0,521	0,521	0,080	0,080	0,062	0,062	0,275
Збудливість	r	0,004	-0,004	0,039	-0,039	-0,194	0,194	-0,376	0,376	-0,228
	p	0,987	0,987	0,870	0,870	0,411	0,411	0,102	0,102	0,334
Дистимія	r	-0,107	0,107	-0,051	0,051	-0,117	0,117	-0,172	0,172	-0,064
	p	0,654	0,654	0,830	0,830	0,623	0,623	0,467	0,467	0,789
Екзальто- ваність	r	0,154	-0,154	-0,243	0,243	-0,383	0,383	-0,439	0,439	-0,548*
	p	0,516	0,516	0,303	0,303	0,095	0,095	0,053	0,053	0,012
Інтроверсія	r	-0,433	0,433	-0,075	0,075	0,576**	-	0,221	-0,221	0,132
	p	0,057	0,057	0,752	0,752	0,008	0,576**	0,350	0,350	0,578

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:
 * – $p < 0,05$;
 ** – $p < 0,01$.

Таблиця 4.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Люшера та Сонді.

		ВК	Синій	Зеле- ний	Чер- воний	Жов- тий	Фіоле- товий	Корич- невий	Чор- ний	Сірий
h+	r	0,150	-0,268	0,340	-0,363	0,156	0,161	0,624**	-0,308	-0,298
	p	0,529	0,254	0,142	0,115	0,512	0,499	0,003	0,186	0,202
h-	r	-0,150	0,268	-0,340	0,363	-0,156	-0,161	-0,624**	0,308	0,298
	p	0,529	0,254	0,142	0,115	0,512	0,499	0,003	0,186	0,202
s+	r	-0,174	-0,249	0,155	0,153	0,601**	-0,160	0,255	-0,523*	-0,129
	p	0,464	0,289	0,514	0,519	0,005	0,501	0,278	0,018	0,588
s-	r	0,174	0,249	-0,155	-0,153	-0,601**	0,160	-0,255	0,523*	0,129
	p	0,464	0,289	0,514	0,519	0,005	0,501	0,278	0,018	0,588
e+	r	-0,157	-0,257	0,114	0,486*	0,039	-0,129	0,102	-0,116	-0,124
	p	0,508	0,274	0,633	0,030	0,871	0,589	0,669	0,627	0,602
e-	r	0,157	0,257	-0,114	-0,486*	-0,039	0,129	-0,102	0,116	0,124
	p	0,508	0,274	0,633	0,030	0,871	0,589	0,669	0,627	0,602
hy+	r	-0,222	0,133	-0,417	0,293	-0,134	0,192	-0,497*	-0,088	0,381
	p	0,346	0,576	0,067	0,211	0,573	0,418	0,026	0,712	0,097
hy-	r	0,222	-0,133	0,417	-0,293	0,134	-0,192	0,497*	0,088	-0,381
	p	0,346	0,576	0,067	0,211	0,573	0,418	0,026	0,712	0,097
k+	r	-0,225	0,156	-0,337	0,185	0,165	-0,320	-0,467*	0,279	0,319
	p	0,341	0,512	0,146	0,435	0,487	0,170	0,038	0,234	0,171
k-	r	0,225	-0,156	0,337	-0,185	-0,165	0,320	0,467*	-0,279	-0,319
	p	0,341	0,512	0,146	0,435	0,487	0,170	0,038	0,234	0,171
p+	r	0,170	0,230	0,009	-0,117	-0,133	0,108	0,199	-0,326	0,013
	p	0,473	0,329	0,971	0,625	0,576	0,649	0,400	0,161	0,958
p-	r	-0,170	-0,230	-0,009	0,117	0,133	-0,108	-0,199	0,326	-0,013
	p	0,473	0,329	0,971	0,625	0,576	0,649	0,400	0,161	0,958
d+	r	0,012	0,116	-0,063	0,042	-0,266	-0,082	-0,521*	0,686**	0,049
	p	0,959	0,627	0,793	0,859	0,257	0,731	0,019	0,001	0,836
d-	r	-0,012	-0,116	0,063	-0,042	0,266	0,082	0,521*	-0,686**	-0,049
	p	0,959	0,627	0,793	0,859	0,257	0,731	0,019	0,001	0,836
m+	r	0,319	0,168	0,082	-0,404	-0,391	0,094	0,160	0,346	-0,086
	p	0,171	0,478	0,732	0,077	0,088	0,693	0,499	0,135	0,718
m-	r	-0,319	-0,168	-0,082	0,404	0,391	-0,094	-0,160	-0,346	0,086
	p	0,171	0,478	0,732	0,077	0,088	0,693	0,499	0,135	0,718

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:
 * – $p < 0,05$;
 ** – $p < 0,01$.

Таблиця 5.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Люшера та Акцент.

		ВК	Синій	Зеле- ний	Чер- воний	Жов- тий	Фіоле- товий	Корич- невий	Чор- ний	Сірий
Гіпертимність	г	-0,110	-0,179	-0,151	-0,160	0,025	-0,143	0,093	-0,009	0,435
	р	0,645	0,450	0,524	0,500	0,916	0,547	0,697	0,971	0,055
Застрягання	г	0,097	-0,163	0,049	-0,277	-0,250	-0,124	0,153	0,323	0,231
	р	0,684	0,493	0,837	0,237	0,288	0,602	0,520	0,164	0,328
Емотивність	г	-0,151	-0,112	-0,142	0,168	0,129	0,056	0,331	-0,293	-0,075
	р	0,526	0,637	0,550	0,479	0,589	0,813	0,154	0,211	0,752
Педантичність	г	-0,235	-0,029	-0,408	0,012	-0,179	-0,090	-0,260	0,358	0,480*
	р	0,318	0,902	0,074	0,960	0,451	0,705	0,269	0,122	0,032
Тривожність	г	0,079	-0,007	-0,038	-0,117	-0,250	0,003	0,335	0,075	0,014
	р	0,741	0,975	0,873	0,623	0,287	0,989	0,149	0,755	0,955
Циклотимність	г	-0,325	-0,120	-0,172	0,258	0,252	-0,242	-0,023	0,210	-0,062
	р	0,162	0,616	0,468	0,272	0,284	0,304	0,922	0,375	0,796
Демонстра- тивність	г	-0,301	-0,250	-0,273	0,121	0,153	-0,278	-0,021	-0,092	0,569*
	р	0,196	0,288	0,244	0,610	0,519	0,235	0,931	0,700	0,009
Збудливість	г	-0,416	-0,299	-0,121	0,389	0,344	-0,332	-0,094	0,103	0,093
	р	0,068	0,201	0,611	0,090	0,138	0,153	0,693	0,665	0,698
Дистимія	г	-0,159	-0,392	0,154	0,176	-0,136	0,038	0,047	0,244	-0,104
	р	0,503	0,087	0,517	0,458	0,568	0,874	0,844	0,299	0,662
Екзальтованість	г	- 0,506*	-0,178	- 0,447*	0,283	0,468*	-0,349	0,149	-0,174	0,307
	р	0,023	0,453	0,048	0,226	0,038	0,131	0,529	0,464	0,189
Інтроверсія	г	-0,205	-0,030	-0,215	0,157	-0,003	-0,126	- 0,450*	0,398	0,220
	р	0,387	0,901	0,363	0,510	0,990	0,598	0,046	0,082	0,351

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції:

* – $p < 0,05$;

** – $p < 0,01$.

Таблиця 6.

Інтеркореляції (за Пірсоном) між показниками методики Сонді та Акцент.

		h+	s+	e+	hy+	k+	p+	d+	m+
Гіпертимність	г	0,242	0,067	0,023	- 0,303	- 0,208	0,037	- 0,097	0,153
	р	0,303	0,780	0,925	0,194	0,379	0,875	0,684	0,519
Застрягання	г	0,067	-0,184	0,125	- 0,209	- 0,060	- 0,063	0,072	0,248
	р	0,779	0,438	0,600	0,376	0,802	0,792	0,762	0,292
Емотивність	г	- 0,007	0,086	0,358	- 0,017	- 0,003	0,095	- 0,264	- 0,113
	р	0,975	0,718	0,121	0,944	0,989	0,689	0,261	0,634
Педантичність	г	- 0,344	-0,440	0,074	0,276	0,244	- 0,004	0,354	- 0,052
	р	0,137	0,052	0,757	0,240	0,301	0,987	0,126	0,827
Тривожність	г	0,241	-0,366	0,175	0,021	- 0,162	0,072	- 0,208	0,188
	р	0,305	0,113	0,460	0,929	0,494	0,763	0,379	0,427
Циклотимність	г	- 0,111	-0,167	0,344	0,106	0,233	- 0,063	- 0,184	0,037
	р	0,640	0,481	0,137	0,658	0,324	0,793	0,438	0,877

Демонстративність	г	0,138	0,079	0,189	0,001	- 0,084	- 0,181	- 0,208	0,071
	р	0,563	0,740	0,424	0,995	0,724	0,445	0,379	0,765
Збудливість	г	- 0,054	0,080	0,444*	0,021	0,193	- 0,036	- 0,286	- 0,136
	р	0,820	0,736	0,050	0,931	0,414	0,881	0,221	0,567
Дистимія	г	- 0,154	- 0,462*	0,144	0,342	- 0,005	- 0,031	0,135	0,093
	р	0,518	0,040	0,544	0,140	0,984	0,898	0,570	0,695
Екзальтованість	г	- 0,201	0,208	0,216	0,178	0,251	0,205	- 0,336	- 0,277
	р	0,395	0,379	0,361	0,454	0,285	0,386	0,147	0,237
Інтроверсія	г	- 0,392	-0,246	-0,292	0,275	0,502*	- 0,248	0,521*	- 0,105
	р	0,087	0,296	0,212	0,241	0,024	0,291	0,019	0,659

Примітка: вказано статистичну значущість коефіцієнтів кореляції: * – $p < 0,05$